

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Παράκληση

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Έπιτροπή

Διεύθυνση:

Όδος Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξωφυλλο: Ή Σταύρωσις, Παρεκκλήσιο Τιμίου
Σταυρού Πελενδρίου, 15ος-16ος αι.

Όπισθόφυλλο: Παρεκκλήσιο Τιμίου Σταυρού
Παρεκκλησιάς, 14ος-15ος αι.

Οι άρθρογράφοι έχουν την απόλυτη ευθύνη των
απόψεών τους

Σύ, Κύριε, στέφανος ελπίδος

Άνοιξε, Κύριε, τά ὦτα Σου
στίς κραυγές τῶν δακρύων τῶν τέκνων σου,
πού βοοῦν πρὸς Σέ.

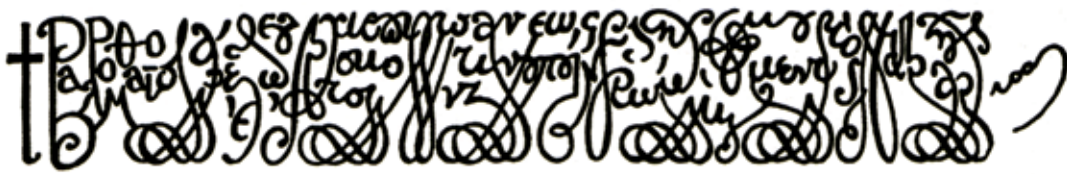
«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δίδου ἡμῖν τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν καθ' ἡμέραν».

Ἄνκαι ἀνάξιοι, ὁμολογοῦμε, κάνε
τοῦτο γιὰ τὴ δόξα Σου,
γιὰ νά μὴ ντροπιαστεῖ
ὁ δοῦλος σου πού στήριξε
σέ Σένα τὴν ἐλπίδα του.

Ἄν κλείσεις Σύ τὴν πόρτα τοῦ ἐλέους σου,
ποιός ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους
μπορεῖ νά τὴν ἀνοίξει;
Μὴ παρίδεις, Κύριε, τά ἔργα
τῶν χειρῶν σου.

Ἄνεμος ἔγινε ἡ ζωὴ μας πάνω στή γῆ.
Πολύ τό μέγεθος τῆς ἀθλιότητάς μας.
Ἐάν Σύ, Κύριε, δέν μᾶς συντηρήσεις,
ἡ Ζωὴ ἡ ζωτικὴ πάσης ζωῆς,
δεινός ὁ κλύδωνας μᾶς κατακλύζει...
Λάμψε ὡς Δικαιοσύνης Ἥλιος καί
«ἐν τῷ τῆς ἡμετέρας πατρίδος αἰγιαλῷ».
Εἰσάκουσον, Κύριε, ἡ ἐλπίς
πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς!

Πρεσβυτέρα Κυριακὴ Παρασκευᾶ

Τερώτατε Μητροπολίτα Λεμεσοῦ καί Πρόεδρε Αμαθοῦντος καί Κουρίου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἀθανάσιε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Τερότητι καί εἰρήνη παρά Θεοῦ.

Ἐν ἐκτιμήσει τοῦ ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς Τερότητος ἐπιτελουμένου ἐν τῷ αὐτόθι Ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου ἔργου, προαγόμεθα διὰ τῶν μετὰ χεῖρας Πατριαρχικῶν ἡμῶν ἀδελφικῶν Γραμμάτων ὅπως ἐπικοινωνήσωμεν πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τοῖς ἀγομένοις ὑμετέροις ὀνομαστηρίοις καί ἐκφράσωμεν ὑμῖν τὰς ἡμετέρας ἐγκαρδίους ἐορτίους εὐχὰς καί τὰ αἰσθήματα τῆς ἐν Χριστῷ φιλαδελφίας καί τιμῆς πρὸς τὸ πρόσωπον ὑμῶν.

Τὰ ὀνομαστήρια τῆς ὑμετέρας Τερότητος ἀποτελοῦν διὰ τὴν ἡμετέραν Μετριότητα, ὡς ἀσφαλῶς καί διὰ τὸ ὑμέτερον θεοφιλές ποιμνιον, ἀφορμὴν ἐκδηλώσεως αἰσθημάτων εἰλικρινοῦς χαρᾶς, διότι τοιοῦτοτρόπως τιμᾶται πρεπόντως ἡ ἐκκλησιαστικὴ παρουσία καί διακονία ὑμῶν εἰς τὸ αὐτόσε γεώργιον τοῦ Κυρίου, διὰ τὸ ἱερόν συμφέρον καί τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποίου ἀναλίσκεσθε καθ' ἡμέραν, ὡς ἐμπρέπει ἐκκλησιαστικοῖς ἀνδράσι, κληθεῖσιν ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἵνα λάμπωσι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Συγχαίρομεν, ὅθεν, ἀπὸ κέντρου ψυχῆς ἐπὶ τῇ ἐορτίῳ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς χαρᾶς καί εὐφροσύνης τῆς ὑμετέρας Τερότητος καί εὐχόμεθα ὑγείαν καί πλήρη ἐπιτυχίαν ἐν τῇ ἀσκήσει ἐπὶ μήκιστον τῆς ἐμπειπιστευμένης αὐτῇ ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. Εἶθε ὁ χορηγὸς τῆς σοφίας καί πάσης χάριτος Κύριος, ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς, νὰ καταπέμψῃ ὑμῖν δαψιλῶς τὸν φωτισμὸν Αὐτοῦ, ἵνα ἡ μαρτυρία ὑμῶν ἢ κατὰ πάντα ἐπωφελῆς, ἀμερόληπτος, εἰρηνοποιός, οἰκοδομητικὴ τῆς ὁμοψυχίας καί τῆς ἐνότητος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης καί κατὰ πάντα θεάρεστος· πρὸς τοῦτο συνοδεύουν ὑμῖν αἱ ἡμέτεραι ἀπὸ κέντρου καρδίας Πατριαρχικαὶ ἀδελφικαὶ εὐχαὶ καί θερμότηται προσευχαὶ ὑπὲρ τῆς κατ' ἄμφω ὑγείας καί μακροημερεύσεως τῆς ὑμετέρας Τερότητος ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ συνανθρώπου.

Ἐπὶ δέ τούτοις, ἀσπαζόμεθα ὑμᾶς φιλῆματι ἐορτίῳ καί ἀδελφικῷ καί ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τὴν Χάριν καί τὸ ἄπειρον Ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἰβιγ' Ἰανουαρίου ιη'
 ἀγαπῶν ἡμεῖς ὡς καὶ ἀδελφοί

Ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου κατά τή διδασκαλία τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ

τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

Τή Β' Κυριακή τῶν νηστειῶν γιορτάζουμε τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, Ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης. Ἐξήση σέ μία ἐποχή μέ πολλές ιδεολογικές συγχύσεις. Ξεκίνησε ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη, μεγάλωσε στά ἀνάκτορα κοντά στόν αὐτοκράτορα, σπούδασε φιλοσοφία καί ἔμαθε καλά τήν ἔξωθεν σοφία, ἀλλά ἐπειδή ἦταν παιδί εὐλαβοῦς οἰκογένειας καί ἐπειδή ἀγαποῦσε τόν Θεό δέν ἤθελε νά παραμείνει μέσα στά ἀνάκτορα, παρά τίς πολλές πιέσεις, καί ἀσπάσθηκε τόν ἀσκητικό βίο καί τή μοναχική ὁδό.

Πῆγε στό Ἅγιο Ὄρος ὅπου ἔζησε σέ πολλά μέρη του. Στή μονή Βατοπαιδίου πῆρε τό μέγα σχῆμα τῶν μοναχῶν καί ἐν συνεχείᾳ λόγω τῶν περιπετειῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Τότε φάνηκε μιά αἵρεση πού ἔλεγε ὅτι ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου, δέν εἶναι μετοχή στή Θεία Χάρη ἀλλά μιά πρόοδος φιλοσοφική καί ἀνθρωποκεντρική. Οἱ ἄνθρωποι πού ἦταν ἐναντίον τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἦταν κοσμικοί φιλόσοφοι οἱ ὁποῖοι θεωροῦσαν τήν τελείωση τοῦ ἀνθρώπου σάν ἓνα ἀπλό ἠθικό γεγονός μέσα ἀπό τή λογική καί τόν στοχασμό, δοσμένο ἀπό τόν Θεό χωρίς νά ἔχει ὁ ἄνθρωπος κάποια οὐσιαστική μετοχή μέσα σέ αὐτή τήν κατάσταση.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μαζί μέ ὅλους τούς σύγχρονούς του ὀρθοδόξους Πατέρες ἀγωνίστηκε ἐναντίον αὐτῆς τῆς αἵρεσης. Εἶπε ὅτι ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μετοχή στίς ἀκτιστῆς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καί ἔτσι ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀλήθεια θεώνεται καί ἀγιάζεται. Αὐτό δέν εἶναι ἓνα ἠθικό γεγονός πού ἐξαρτᾶται ἀπό τίς ιδέες καί

τή φιλοσοφία, ἀλλά ἓνα ὄντολογικό γεγονός πού ἀγκαλιάζει ὁλόκληρο τόν ἄνθρωπο. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔβαλαν νά ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ τή Β' Κυριακή τῶν νηστειῶν ὄχι τόσο γιά νά τιμήσουμε τόν Ἅγιο, ἀλλά γιά νά δοῦμε τή διδασκαλία τοῦ Ἁγίου, γιατί ἡ διδασκαλία του εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας καί εἶναι βασική προϋπόθεση νά γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θεώνεται.

Δίδασκε λοιπόν ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὅτι ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεό ἔχει ἓνα συγκεκριμένο ἀποτέλεσμα, ὅτι φτάνει ὁ ἄνθρωπος διά τῆς Θείας Χάριτος νά γίνει ἓνα μέ τόν Θεό. Ὅχι μέ τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ βέβαια ἀλλά μέ τίς ἐνέργειές Του καί γίνεται πραγματικά φίλος τοῦ Θεοῦ καί τέκνο του καί ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐδινε λοιπόν ξεκάθαρο στόχο στόν πνευματικό ἀγῶνα ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ἐπίσης, ἔλεγε ὅτι αὐτό τό τέρμα ἐξαρτᾶται ἀπό δύο παράγοντες: ἀπό τόν ἄνθρωπο καί τόν Θεό παράγοντα. Δηλαδή, γιά νά μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νά φτάσει στή Θεώση, τόν ἀγιασμό καί νά γίνει πραγματικά μέλος Χριστοῦ πρέπει ὅπωςδήποτε νά τό θελήσει ὁ ἄνθρωπος. Ἄν δέν θελήσει δέν μπορεί νά κάνει τίποτα. Πρέπει νά καταβάλει τό ἀνθρώπινο καί αὐτή τή θέληση νά τή θέσει σέ πρακτική ἐφαρμογή ἀγωνιζόμενος διά τῶν ἀσκητικῶν ἀγῶνων καί μεθόδων πού μᾶς παρέδωσε ἡ Ἐκκλησία μας. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο σκέλος. Τό ἄλλο βασικό εἶναι ὅτι ἔστω κι ἂν ὁ ἄνθρωπος θέλει καί κάνει ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπό αὐτόν εἶναι ἀπαραίτητο νά συνυπάρχει ἡ Θεία Χάρις. Ἀνθρώπινη προαίρεση καί ἐργασία μαζί μέ τή Θεία Χάρις ὁδηγοῦν τόν ἄνθρωπο στή

θέωση. Τό πρόβλημα ήταν , όπως ίσως είναι και σήμερα, τό νά εμφανίζεται ή Έκκλησία σάν ένας χώρος ιδεολογικός και φιλοσοφικός και νά παρουσιάζεται ή έν Χριστώ ζωή σάν μία ήθική τελείωση του ανθρώπου. Δηλαδή, νά γίνει ό άνθρωπος καλός άνθρωπος, νά μήν κάνει άμαρτίες, νά μήν είναι κακός και νά είναι άπλά πάρα πολύ καλός. Αυτό πολλές φορές άκουγόταν και τό άκούμε και μέσα στον χώρο της Έκκλησίας. Διδάσκονταν τά παιδιά στό κατηχητικό και στην Έκκλησία ότι μέσα στον χώρο της Έκκλησίας βρίσκονταν γιά νά γίνουν καλοί άνθρωποι, όπως τους θέλει ή κοινωνία. Δέν γινόταν ποτέ λόγος γιά τόν άγιασμό και τή θέωσή του. Οί

άνθρωποι αυτοί έβγαλαν από τό Ευαγγέλιο τή Θεία Χάρη και τό έκαναν ένα ανθρώπινο σύστημα καθαρά ιδεολογικό, σάν νά είναι ή Θεία Χάρις κάτι τό άόριστο πού δέν ύπάρχει και ύπάρχει μόνο ή διδασκαλία του Ευαγγελίου και όποιος τηρεί τή διδασκαλία του Ευαγγελίου και τίς αρχές του αυτός μπορεί νά γίνει ένας καλός χριστιανός, ένας «καθώς πρέπει» άνθρωπος.

Δέν κατανοούν τήν όρθόδοξο άσκητική μεθοδολογία της Έκκλησίας μας, δέν κατανοούν γιά ποιό λόγο νηστεύουμε. Θεωρούν ότι έτσι αποκτούμε χαλύβδινο χαρακτήρα ή κόβουμε μερικά κακά έλαττώματα. Δέν κατανοούν γιατί ή Όρθόδοξος Έκκλησία έχει με-

γάλες ακολουθίες, άγρυπνίες. Άρκούνται στό νά γίνει μία συνάντηση, νά πεί ό καθένας τίς ιδέες του καί τίς απόψεις του γύρω άπό ένα θέμα αλλά πουθενά λόγος περί άσκητικής ζωής. Υπάρχει όλη αυτή ή νοοτροπία πού έμφανίζει τήν Έκκλησία σάν ένα σύστημα ιδεών πού πρέπει νά είναι τό καλύτερο γιατί πρέπει νά αντιμετώπισει τίς ιδεολογίες του άθεϊσμού, του ύλισμού κ.ά. καί νά κάνει πολεμική καί άπολογητική έναντίον των άλλων συστημάτων καί ιδεολογιών.

Έτσι πέσαμε σέ μία περιπέτεια πνευματική, γιατί δέν γνωρίζαμε τή διδασκαλία των Πατέρων της έκκλησίας μας. Εύτυχώς ή όρθόδοξη Έκκλησία παρέμεινε στή διδασκαλία των Άγίων παρά τίς δοκιμασίες καί τά έρωτηματικά. Λέγονταν πολλά τότε περί έκσυγχρονισμού καί ανανέωσης της Έκκλησίας, ενώ δέν αντιλαμβάνονταν ότι ό κόσμος πρέπει νά γίνει έκκλησία καί όχι τό αντίστροφο.

Η Έκκλησία προσλαμβάνει τόν κόσμο καί τόν μεταμορφώνει, τόν κάνει Έκκλησία. Δέν είναι ένα σύστημα κοσμικό πού καλείται νά έκσυγχρονιστεί, γιά νά άπαντήσει στό ό,τι άπασχολεί τόν σύγχρονο άνθρωπο. Η Έκκλησία άπαντά μέσα στους αιώνες στό καιριο πρόβλημα του ανθρώπου, πρόβλημα τό όποιο έζησε καί ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς. Καί στην Έκκλησία μέ τή διδασκαλία του μπορούμε νά άπαντήσουμε στόν σύγχρονο άνθρωπο ό όποιος ζητά άπό τήν Έκκλησία

κάτι τό ουσιαστικό. Ο Άγιος είπε πώς άν δέν υπάρχει ένέργεια του Παναγίου Πνεύματος, ό άνθρωπος δέν σώζεται άφ' έαυτού του, δέν σώζεται μέ τίς ιδέες, τά ιδανικά καί τίς άξίες καί τά ήθικά πρότυπα. Σώζεται όταν άγωνιστεί πνευματικά καί έχει γνώση ότι αυτός ό άγώνας πού κάνει είναι ένα μέσο, μία μέθοδος ή όποία τόν οδηγεί στό νά έρθει σέ άμεση έπαφή μέ τή Χάρη του Άγίου Πνεύματος. Αυτή ή Χάρις δέν είναι κάτι τό άπιαστο καί άόριστο αλλά είναι συγκεκριμένη ένέργεια. Όπως π.χ. ένα φωτιστικό άν καί έχει όλα

όσα χρειάζεται για νά λειτουργήσει, λάμπες, σύρματα, εάν δέν ένωθεί μέ τήν ένέργεια του ήλεκτρικού ρεύματος δέν παράγει φώς. Τά μέν ύλικά στοιχεία είναι όσα κάνει ό άνθρωπος: οι νηστείες, οι άγρυπνίες, οι προσευχές, οι γονυκλισίες καί γενικά όλα όσα περιλαμβάνει ή άσκητική πολιτεία, αλλά ή ένέργεια πού παράγει φώς είναι ή Χάρις του Αγίου

Πνεύματος καί είναι συγκεκριμένη μέσα στην Έκκλησία. Είμαστε πολύ εύτυχεις γιατί παρέμεινε ή έμπειρία της ένέργειας του Αγίου Πνεύματος μέσα στην Έκκλησία. Αν δέν είχαμε αυτή τή γνώση καί έμπειρία, τί θα λέγαμε σήμερα στους νέους, νά γίνονται ήθικοί άνθρωποι καί καλά παιδιά; Σήμερα υπάρχει πλήθος δυνατών έμπειριών πού άλλοιώνουν όλο τό είναι τους. Για νά μπορέσει νά σταθεί ό άνθρωπος χρειάζεται μία έμπειρία πό δυνατή άπ' όλες τίς άλλες, ένα φώς ισχυρότερο

από τὰ ἄλλα φῶτα. Ἐπομένως, ἡ Ἐκκλησία σήμερα εἶναι στήν πλεονεκτική θέση νά παρουσιάζει σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους μία φοβερή ἐμπειρία, τήν ἐμπειρία τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅταν λέμε θεώση δέν ἐννοοῦμε νά φτάσει ὁ ἄνθρωπος στό σημεῖο νά ἐπιτελεῖ θαύματα ἢ νά φτάσει ὅπως ἐμεῖς φανταζόμαστε, στήν κατάσταση τῶν Ἁγίων. Στόν ἄνθρωπο ἀρχίζει νά ἐνεργεῖ μέσα του τό μυστήριο τῆς θεώσεως του ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ἀρχίζει νά στρέφεται ἐν μετανοίᾳ στόν Θεό. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ὁ ἄνθρωπος θά σταθεῖ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί θά πει: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλό», ἀπό ἐκείνη τήν ὥρα ἀρχίζει νά ἐνεργεῖται μέσα του τό μυστήριο τῆς σωτηρίας του. Δέν εἶναι δυνατό ὁ ἄνθρωπος νά ἐπικαλεστεῖ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί νά μὴν ἐπιτελεστεῖ μέσα του μία ἀλλοίωση, μία ἐνέργεια.

Μπορεῖ πολλές φορές ἡ καρδιά μας νά μὴν αισθάνεται τίποτα, νά ναι σκληρή. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι δέν ἐνεργεῖ τό μυστήριο τῆς προσευχῆς. Ὁ Ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς βίωσε αὐτό τό σκότος τῆς ὑπαρξῆς του, μπῆκε σ' αὐτόν τόν ἀγῶνα καί ἔζησε γιά ἓνα διάστημα τῆς ζωῆς του τό τί σημαίνει νά εἶσαι μακράν τοῦ Θεοῦ, ἡ καρδιά σου νά κινεῖται σ' ἓνα σκότος καί νά εἶναι σκληρή σάν πέτρα. Γι' αὐτό τόν λόγο γράφει στόν βίο του ὅτι γιά μεγάλο μέρος τῆς ζωῆς του θρηνοῦσε ἀπαρηγόρητα καί ἔλεγε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, φώτισον μου τό σκότος». Αὐτή ἦταν ἡ ἀδιάλειπτος προσευχή του μέσα ἀπό τὰ βᾶθη τῆς καρδιάς του, γιατί ἦταν τό βίωμα καί ἡ ἐμπειρία του. Οἱ Ἅγιοι πρῶτα βίωσαν τό σκότος σ' ὅλη τήν ἔντασή του καί ζώντας αὐτό τό σκότος ἐβίωσαν τή νοσταλγία τοῦ φωτός. Καί αὐτό τό φῶς δέν εἶναι κάτι τό ἡθικό πού βγαίνει μέσα ἀπό τίς διδασκαλίες, ἀλλά εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. «Ἐγώ εἰμί τό Φῶς τοῦ κόσμου».

Ἔτσι ὅταν αὐτός ἔλεγε «φώτισόν μου τό σκότος» ζητοῦσε τόν ἴδιο τόν Χριστό. Ὁ Δαβίδ χιλιάδες χρόνια πρὶν ἔλεγε: «Πότε Θεέ μου, θάρθεις νά δῶ τό φῶς τοῦ προσώπου Σου; Δέν μέ ἐνδιαφέρουν οἱ ιδέες σου καί ὅ,τι εἶπες, ἐμένα μέ ἐνδιαφέρεις πρωτίστως Ἐσύ ὁ ἴδιος». Πρέπει νά καταλάβουμε τό πόσο σημα-

ντικό εἶναι ὄχι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά αὐτός πού εἶπε τή διδασκαλία, αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Αὐτό ἔζησαν οἱ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι πήραν τή διδασκαλία γιά νά τούς βοηθήσει νά φτάσουν στόν Χριστό. Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ ὑπερβήθηκαν οἱ ἐντολές καί οἱ διδασκαλίες καί ἔμεινε μόνο ἓνα πράγμα μέσ στόν ἄνθρωπο. Μένει ἡ ἀγάπη, αὐτή ἡ ἔνωση τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο σέ μία ἀπόλυτη ἀγαπητική σχέση.

Ὁ Ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μᾶς ἔδειξε αὐτό τό τέρμα καί αὐτή τή μέθοδο καί μᾶς εἶπε ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπαίνει καί ἀρχίζει ἀπό τήν πρώτη στιγμή νά ἐφαρμόζει στή ζωή του τήν ἀσκητική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, πού σημαίνει τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἀγωνίζεται νά τηρήσει τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ταυτόχρονα ἔχει καί μία ἄλλη κίνηση, τήν κίνηση τῆς προσευχῆς τήν ὁποία οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μᾶς μέσα ἀπό τήν πείρα τους μᾶς δίδαξαν. Μία τέτοια προσευχή εἶναι ἡ μονολόγιστος εὐχή, ἡ ἐπίκληση τοῦ Χριστοῦ. Τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Μέ αὐτή τήν ἐπίκληση τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος καταλαβαίνει ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀπό Αὐτόν καί αισθάνεται ὅτι δέν μπορεῖ χωρίς Αὐτόν νά ζήσει καί τοῦ εἶναι ἀνάγκη νά τόν συναντήσει. Καταλαβαίνει ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀπό τό ἔλεος τοῦ Χριστοῦ. Βάση τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ βαθιά ταπείνωση, ἀφοῦ αισθάνεται πῶς χωρίς τόν Χριστό δέν μπορεῖ νά ζήσει. Ἔτσι μέ ἐπιμονή ἀρχίζει νά ἐπικαλεῖται τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ὅπου κι' ἂν βρισκεται.

Γιά νά ἔχει καρπό αὐτή ἡ κίνηση, πρέπει νά ὑπάρχει ἡ Θεία Χάρις. Καί ὁ χώρος τῆς Χάριτος εἶναι ἡ Ἁγία Ἐκκλησία. Ἐκτός Ἐκκλησίας δέν μπορεῖ νά ἐνεργήσει αὐτό τό μυστήριο τῆς Θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅταν λέμε ἐντός Ἐκκλησίας ἐννοοῦμε ὅλη αὐτή τήν μετοχή τοῦ ἀνθρώπου στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

(ἀπόσπασμα ἀπομαγνητοφωνημένης ὁμιλίας)

Ἡ Παραβολή τοῦ Ἀσώτου

τοῦ κ. Παύλου Μουκταρούδη, Θεολόγου

Ο ἄνθρωπος γιά τόν ὁποῖο μιλά ἡ Παραβολή εἶναι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, πού ἔγινε ἄνθρωπος γιά νά σώσει τόν ἄνθρωπο καί τοῦ ὁποίου ἡ σχέση πρὸς τόν ἄνθρωπο εἶναι σχέση φιλεῦσπλαγγνου Πατέρα πρὸς τό παιδί του. Στά πρόσωπα δέ τῶν δύο γιῶν ἐκπροσωπεῖται ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος.

Ὁ Πατέρας δημιούργησε τόν ἄνθρωπο «ἐκ τοῦ μὴ ὄντος», ἀπό τήν ἀνυπαρξία τόν ἔφερε στήν ὑπαρξη, μέ προορισμό νά γίνει «θεός κατά χάριν». Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἔπεσε ἀπ' αὐτό τόν προορισμό, ἡ δέ Παραβολή τοῦ ἀσώτου εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ «πεπτωκότος ἀνθρώπου» καί ὁ θαυμαστός τρόπος τῆς σωτηρίας του ἀπό τόν Πατέρα. Γι' αὐτό καί ἀφορᾶ κάθε ἄνθρωπο. «Τῆ νοοτροπία τοῦ ἀσώτου, ἄς μή τῆ ζητήσουμε ἔξω, ἀλλά μέσα μας» (Χρυσ.). Εἰπώθηκε γιά κάθε ἁμαρτωλό.

Ὁ νεώτερος γιός ζήτησε ἀπό τόν Πατέρα νά μοιράσει τήν «οὐσία» (=περιουσία) καί νά τοῦ δώσει τό «ἐπιβάλλον μέρος», τό δικό του μερίδιο. Ἡ «οὐσία» αὐτή εἶναι δημιούργημα τῆς σοφίας καί τῆς ἀγάπης τοῦ φιλεῦσπλαγγνου Πατέρα καί δέν μοιράζεται. Αδιαιρέτη γίνεται πηγὴ ζωῆς αἰωνίου, διαιρούμενη φέρει τόν θάνατο. Ὁ Δημιουργός ἔδωσε «προίκα» στόν κάθε ἄνθρωπο ὁλόκληρη τήν «οὐσία» καί ὄχι «μέρος», ὅπως ζήτησε ὁ νεώτερος γιός. Τά συστατικά της δέν εἶναι σύνθεση τοῦ ὑλικοῦ ἀνθρώπου ἀπό τό χῶμα τῆς γῆς καί τοῦ «θείου ἐμφυσήματος», τῆς θεοδώρητης Χάρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ζωοποίησε τῆ νεκρῆ ὕλη. Μέ τό δῶρο τῆς Χάρης, ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τό «χάρισμα τῆς υἰοθεσίας», ἔγινε παιδί τοῦ Θεοῦ καί φέρει μέσα του τήν εἰκόνα Του, γι' αὐτό ἡ Παραβολή μιλά γιά «υἱούς», πού ἔλαβαν τό θεῖο δῶρο καί προορίζοντο νά γίνουν «θεοὶ κατά χάριν» καί οὐρανοπολίτες. Μέ τῆ Χάρη, δηλαδή μέ τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐντός του, ὁ ἄνθρωπος ἔγινε πρόσωπο, «κατ' εἰκόνα» τῶν προσώπων

τῆς Ἁγίας Τριάδος καί μπορούσε νά δέχεται τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί νά τήν ἀνταποδίδει σ' Αὐτόν καί στούς συνανθρώπους του. Μπορούσε νά ἔχει σχέση καί κοινωνία, δηλαδή μετοχή στή θεία ζωή, νά μιλά στόν Θεό, ὡς «ἐνώπιος ἐνωπίω», ὡς παιδί πρὸς Πατέρα, μέχρι νά φθάσει στήν πληρότητα ζωῆς, στόν ἁγιασμό ὅλου τοῦ ἀνθρώπου, στήν «κατά χάριν θέωσιν». Αὐτή ἦταν καί ἡ προσφορά τοῦ Θεοῦ. Ἀπό μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖτο ἀγώνας καί ἄσκηση γιά ἀπόκτηση τῶν θείων ἀρετῶν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινώσεως καί τῆς πλήρους ὑπακοῆς στό θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὥστε μέ τῆ βοήθειά Του νά χωροῦσε μέσα του ὁ Ἀχώρητος καί νά ἐσαρκοῦτο ὁ Ἄσαρκος, πού εἶναι τό μυστικό τῆς ζωῆς καί τῆς ἀθανασίας.

Ὁ «ἀληθινός υἱός μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ μετά τοῦ πατρός του, ὄχι ἀπό φόβον μήπως δαρεῖ, οὔτε γιά τόν μισθόν, ἀλλά διά τό ἀγαπᾶν αὐτόν» (ἄββας Δωρόθεος).

Ὁ νεώτερος γιός δέν ἀγαποῦσε τόν Πατέρα καί γι' αὐτό σκέφθηκε νά φύγει, γιατί ἡ παραμονή κοντά Του ἦταν γι' αὐτόν φυλακή. Ἄν εἶχε τήν ἀγάπη, θά ἦταν Παράδεισος τρυφῆς. Δέν εἶχε ἀγάπη, μόνο φιλαυτία εἶχε, δηλαδή τήν ἀρρωστημένη ἀγάπη στόν ἑαυτό του, στόν «παλαιόν ἄνθρωπον» καί τίς ἐπιθυμίες του. Εἶχε καί τό αἶσθημα τῆς ἀλαζονείας καί τῆς αὐτάρκειας καί νόμιζε, πώς μόνο μέ τίς δικές του δυνάμεις, χωρίς θεία βοήθεια, μπορούσε νά τελειωθεῖ καί νά θεωθεῖ. Πίστευε μέ ἄλλα λόγια στήν αὐτοθεΐα, γι' αὐτό καί ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τόν Πατέρα καί νά ζήσει αὐτόνομα. Ἀπό δῶ ξεκινᾶ ἡ ἀσωτία του δηλαδή ἡ ζωὴ χωρίς σωτηρία. Ἦθελε νά ἀπολαύσει τίς ἡδονές τῆς ἁμαρτίας καί τῶν παθῶν τῆς φιληδονίας, φιλοχρηματίας, κενοδοξίας, πλεονεξίας καί ὅλες τίς ἄλλες.

Ὁ Πατέρας, μή θέλοντας νά κρατᾶ κοντά Του τό παιδί του, χωρίς τήν ἐλεύθερη θέλησή του, μοίρασε τήν «οὐσία» του. Ὁ γιός πήρε τό

δικό του μερίδιο και «συναγαγόν ἅπαντα» τόν πλοῦτο τῶν θείων δωρημάτων «ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν», ὄχι κατά τόν τόπον ἀλλά κατά τόν τρόπον, δηλαδή ζοῦσε «ἄνευ Θεοῦ». Ὁ χωρισμός ἐγινε μέσα του. «Ἐγυμνώθη Θεοῦ», ὅπως λέγει καί ὁ Ἵμνογράφος τοῦ Μ. Κανόνος, ἀφοῦ αὐτά πού τόν συνέδεαν μαζί Του, (τή χάρη, τήν πίστη, τήν ἀγάπη, τήν ἐλπίδα, τή νηστεία, τήν προσευχή, τήν ἐλεημοσύνη κ.ἄ.) τὰ διεσκόρπισε. Αὐτό πού τοῦ ἔμεινε εἶναι τό ὑλικό μέρος τῆς «οὐσίας», ἡ σάρκα μέ τις ἐπιθυμίες της, ἡ χοϊκή φύση, ἡ ὁποία ἀμαυρώθηκε ἀπό τή στέρηση τοῦ Πατέρα. Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμωρία γιά τόν γιό ἀπό τή διχοτόμηση αὐτή στήν ὁποία ὑπέβαλε τόν ἑαυτό του.

Μετά τόν «διασκορπισμό» ἔπεσε καί μεγάλη πείνα. Ὅχι πείνα γιά αισθητή τροφή, ἀλλά «λιμός Θεοῦ», κατά τόν ἅγιο Ἵμνογράφο. Μόνη της ἡ σάρκα

εἶναι «ἔρημη», ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι πλήρης καί «πεινά» γιά ὀλοκλήρωση. Πεινά γι' αὐτά πού ἔχασε, τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τὰ ἄλλα δῶρα Του, γιά «Ἄρτον οὐράνιον». Πεινά γιά σωτηρία, γιά ἀγάπη ἀδελφῶν ἐνωμένων καί ἀγαπωμένων. Δέν ἀντέχει τόν ζυγό τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ψυχή του ἀπό δέσποινα ἔγινε δούλη.

Οἱ ἐχθροί τῆς σωτηρίας του, οἱ πονηροί πολῖτες τῆς χώρας τῆς ἀποδημίας του, οἱ δαίμονες, τοῦ ὑπέβαλαν πῶς αὐτά πού ἔχασε δέν τοῦ χρειάζονταν καί αὐτοί θά τοῦ ἔδιναν τά πάντα. Καί ἀφοῦ «προσκολλήθηκε» σ' αὐτούς, τόν ἔκαναν δούλο τους καί τόν ἔστειλαν στούς ἀγρούς νά βόσκει χοίρους καί νά συζεῖ μέ αὐτούς καί νά τρώγει ξυλοκέρατα, δηλ. νά κάνει ἔργα αἰσχρά καί νά μολύνει σῶμα καί ψυχή μέ τά ἀκάθαρτα καί δυσώδη πάθη τῆς ἁμαρτίας. Αὐτή εἶναι ἡ προσφορά τοῦ διαβόλου, τοῦ δόλιου ἐχθροῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο: Ὁ «χοιρώδης βίος», ὁ ἀκάθαρτος, ὁ δυσώδης καί βεβορβορωμένος, πού εἶναι ὁ ἔσχατος ἐξευτελισμός. Τά πάθη ὅμως δέν χορταίνουν τήν ψυχή, γιατί ὁ Θεός ἦταν ἀπών. Ὁ γιός κατάντησε νεκρός καί χαμένος. Ἡ ἁμαρτία τόν νέκρωσε στήν ψυχή καί τό σῶμα, γιατί ἔφυγε ἡ πνοή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ ἄσωτος ἀμάυρωσε τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πού ἔφερε μέσα του, ἀλλά δέν τήν ἀπώλεσε τελείως. Γι' αὐτό καί ἡ ὀδυνηρή περιπέτεια του ἀπό τήν ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ἔγινε ἀφετηρία γιά τή σωτηρία του πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν ἐπιστροφή στόν Πατέρα του. Σέ κάποια στιγμή «ἦλθεν εἰς ἑαυτόν»,

ἔφερε τόν νοῦ του, καί θυμήθηκε τόν Πατέρα του. Ἡ αἴσθηση τοῦ Πατέρα ἦταν ἡ μόνη πού τοῦ ἔμεινε ἀπό τή μεγάλη περιπέτειά του καί αὐτή τόν ἔσωσε. Ἡ ἄφατη φιλανθρωπία του ἔλεει, συγχωρεῖ καί δέχεται κάθε ἁμαρτωλό πού μετανοεῖ καί ἐπιστρέφει κοντά Του. Αὐτή ἡ «μνήμη Θεοῦ», τόν «ἀνέστησε ταχέως» (Χρυσ.) καί τοῦ χάρισε εὐφροσύνη, ὅπως λέγει καί ὁ ψαλμός (76,4). «Ἀναστάς πορεύσομαι πρὸς τόν Πατέρα μου». Ἐάν καί μόνη ἡ θύμησή Του εἶναι Ἀνάσταση ἀπό τήν πώση, τί θά εἶναι ἡ συνάντηση μαζί Του καί τό δῶρο τῆς υἰοθεσίας; Ἡ θύμηση γίνεται ἀπόφαση καί ἐκτελεῖται ἀμέσως. Εἶναι ἀπόφαση γιά μεταστροφή καί μετάνοια πού εἶναι κτύπημα στό κέντρο τοῦ θανάτου, στήν ἁμαρτία τῆς ἀποστασίας του. Εἶναι «ἐμπυσμός κατὰ τοῦ διαβόλου» (Χρυσ.) Τόν ἀποτάσσει καί συντάσσεται μέ τόν Χριστό του καί ἔρχεται πρὸς Αὐτόν γιά νά τοῦ ἐκδηλώσει τήν εἰλικρινή του μετάνοια. Δακρύζει, ταπεινώνεται, ὀνειδίζεται, μέμφεται τόν ἑαυτό του ὅτι φταίει γιά ὅλα, αὐτοεξευτελίζεται καί ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἄξιος καταδίκης, γιατί λύπησε τόν καλύτερο Πατέρα καί τραυμάτισε τή σχέση μαζί Του. Ζητεῖ νά γίνει δεχτός, ὄχι ὡς υἱός, ἀλλά ὡς δούλος. Ὁ φιλεῦσπλαχνος Πατέρας, πού πάντοτε τόν συνώδευε ἀοράτως, τόν δέχεται μέ ἄπειρη ἀγάπη ὡς υἱόν ἀγαπητόν, τόν συγχωρεῖ, τόν ἀγκαλιάζει, τόν καταφιλεῖ καί τόν ἀποκαθιστᾷ στήν ἀρχική του θέση καί θυσιάζει τόν «Μόσχον τόν σιτευτόν» τόν «ἐσθιόμενον καί μηδέποτε δαπανώμενον» καί συνευφραίνεται μετά πάντων.

Ἡ ἀληθινή αἴσθηση τῆς υἰότητας εἶναι ἡ «παραμονή ἐν τῇ οἰκίᾳ μετά τοῦ πατρός, διά τό ἀγαπᾶν αὐτόν», ὅπως εἶπαμε καί πῶ πάνω. Ἡ ἀγάπη στόν πατέρα εἶναι αὐτό πού λείπει καί ἀπό τούς δύο γιούς. Καί ὁ μὲν πρῶτος τόν ἐγκατέλειψε γιά νά ὑποστῇ ἀνείπωτη δυστυχία, μετά κατάλαβε τά λάθη του καί γύρισε ἐν μετανοίᾳ γιά νά μένει πάντοτε μέ τόν Πατέρα, τόν ὁποῖο καί ἀγάπησε. Τά κακά του καί τά καλά του τά φανέρωσε ὅλα.

Ὁ δεύτερος γιός, οὔτε τόν πατέρα ἀγαπᾷ, οὔτε τόν ἀδελφό του, οὔτε καί κανένα ἄλλο. Ἀγαπᾷ μόνο τόν ἑαυτό του καί προσπαθεῖ νά πλάσει μιά ψεύτικη εἰκόνα τοῦ κατὰ πά-

ντα καλοῦ ἀνθρώπου καί νά παρουσιάζεται στόν κόσμο ὡς τό μοναδικό πρότυπο γιά ὅλους πρὸς μίμηση. Στήν πραγματικότητα εἶναι κούφιος ἐσωτερικά, γεμάτος ἀλαζονεία καί οἴηση, φθόνο, ζήλεια καί μίσος πρὸς τόν ἀδελφό του. Δέν τόν ἀποκαλεῖ ἀδελφό, ἀλλά «ὁ υἱός σου οὗτος», ἔλεγε στόν πατέρα, ἀκόμη δέ καί τόν πατέρα ποτέ δέν τόν ὀνομάζει πατέρα, σέ ἀντίθεση μέ τόν νεώτερο, πού τόν εἶπε πατέρα καί ὅταν ἔφευγε καί ὅταν γύριζε. Μέ πολλή ἀλαζονεία κατακρίνει τόν ἀδελφό του ὅτι δαπάνησε τήν περιουσία του «μετά πορνῶν», σε ἀντίθεση μέ τόν ἴδιο πού «δουλεῦει τσοσάυτα ἔτη» στόν πατέρα του. Θά προτιμοῦσε νά μὴν γύριζε ὁ ἀδελφός του καί μάλιστα υἰγῆς καί νά μὴν ἐσώζετο, γιατί δέν ἦταν ἄξιος σωτηρίας. Αὐτοὶ οἱ καθ' ὑπόθεσιν δίκαιοι ζοῦν σ' ὅλες τίς ἐποχές καί εἶναι ἐπικίνδυνοι, γιατί οὔτε στόν Θεό πιστεύουν οὔτε καί τούς ἀνθρώπους ὑπολογίζουν. Ὁ Χριστός τούς ἀποκαλεῖ «γεννήματα ἐχιδνῶν». Λυποῦνται καί κατηγοροῦν καί τόν Θεό, ἐπειδή ἀγαπᾷ τούς ἁμαρτωλούς καί θέλει νά σωθοῦν. Γι' αὐτό καί στήν εὐφροσύνη τοῦ Πατέρα γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ υἱοῦ Του δέν θέλησε νά μετάσχει.

Ἄν ζοῦμε καί ὑπάρχομε ὡς ἀδελφοί ἀγαπῶντες καί ἀγαπώμενοι μέ τόν Θεό καί ὅλους τούς ἀνθρώπους, αὐτό μᾶς σώζει καί εἶναι ὁ ἀληθινός Παράδεισος.

Ἡ Λειτουργική Πορεία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Νικοδήμου Σκρέττα, Ἐπίκ. Καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ.

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου εἶναι, γιὰ τὴν ὀρθόδοξη λατρεία, ὁ τόπος, ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς μετανοίας. Ἡ μετάνοια εἶναι χαρισματικὴ θεραπεία τῆς ὑπαρξῆς. Δίδεται ἀπὸ τὸν Κύριο στὸν ἄνθρωπο κατὰ τὴν πορεία τοῦ σταυροαναστάσιμου καὶ χαρμολυπικοῦ δρόμου καὶ τρόπου τῆς ἀσκητικῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν μαρτυρικῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων, μὲ τὰ ὅποια ἀνάγεται ἀπὸ τὴ στενότητα καὶ τὴ δουλεία τοῦ φόβου στὴν εὐρυχωρία καὶ τὴν ἀφοβία τῆς ἀγάπης.

Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ, καὶ τὰ πάντα προγυμνάζουν, προθερμαίνουν καὶ προετοιμάζουν γιὰ τὴ βίωση τοῦ λειτουργικοῦ καὶ πνευματικοῦ μεγαλείου τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος. Ἀποστασία, πώση, ἁμαρτία, μετάνοια, ἐπιστροφή, ὑπαρξιακὴ ἀποκατάσταση, ἄσκηση, κάθαρση, φωτισμός, ἁγιασμός, δάκρυα, κατάνυξη, στεναγμὸς καρδίας, προσευχὴ, νηστεία, ἐγκράτεια, νήψη, ὁμολογία πίστεως, ἀνύστακτος ἀγώνας, ἀναμονὴ τοῦ Νυμφίου, θεία παρηγορία, μύρα ψυχῆς, ἁγιασμὸς μυστηρίων, μίμηση ἁγίων, σκέπη καὶ προστασία μητρικὴ τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, καθαρμένη συνείδηση, παθῶν ἀλλοτρίωση, προσκύνηση ταπεινῶν θείων παθμάτων τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ καμβὰς τῆς ψαλλόμενης προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὕμνων τῆς θείας λατρείας, πάνω στὸν ὁποῖο κεντᾶται κατανυκτικὰ ἢ καλλικέλαδος καλλιτεχνία τῆς βυζαντινῆς μελουργίας, τὸ νοηματοδοτικὸ κέντημα τῆς λειτουργικῆς μουσικῆς τῆς ὀρθόδοξου παραδόσεως.

Τὴν Παρασκευὴ τῆς ἕκτης ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν κλείνει ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ καὶ λαμβάνει τέλος τὸ μακρὸν πέλαγος τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐντατικότερης προσευχῆς. Οἱ χριστιανοί, ὡς νέος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἀγνισμένος ἡμέρες σαράντα ὅπως παλιὰ ὁ Μωϋσῆς, δὲν ἀνεβαίνουν στὸ Σινᾶ, ἀλλὰ συναναβαίνουν νοερὰ καὶ καρδιακὰ μὲ τὸν Κύριό τους «εἰς Ἱεροσόλυμα»,

ὅπου Ἐκεῖνος ἐπάνω στὸν σταυρὸ τῆς θυσίας θὰ συντρίψει τὸ κράτος τοῦ θανάτου καὶ θὰ ἀνακεφαλαιώσῃ τὰ πάντα, τὰ παρελθόντα μὲ τὴν πίστη καὶ τὰ μέλλοντα μὲ τὴν ἐλπίδα, στὸ σωστικὸ παρὸν τῆς θεϊκῆς ἀγάπης.

Σύνδεσμος τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς μὲ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα εἶναι τὸ Σάββατο τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων. Αὐτὲς οἱ δύο ἑορτὲς μαζί μὲ τὶς τρεῖς πρώτες ἡμέρες τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος ἀποτελοῦν μὴ λειτουργικὴ ἐνότητα. Προτοῦ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Χριστὸς στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀνέστησε τὸν τετραήμερο νεκρὸ Λάζαρο, «πιστούμενος» τὴν κοινὴ τῶν πάντων ἀνάσταση πρὸ τοῦ πάθους του, προαναγγέλλοντας ἔτσι τὴ νίκη καὶ τὸν θρίαμβο κατὰ τοῦ θανάτου. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, Κυριακὴ τῶν Βαΐων, εἰσοδεῦει ὡς πρῶτος καὶ ταπεινὸς βασιλεὺς «ἐπὶ πώλου ὄνου» στὴν ἁγία Πόλη. Ἔρχεται «ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος», γιὰ νὰ προδοθεῖ, νὰ παραδοθεῖ καὶ νὰ σταυρωθεῖ «ὑπὲρ γένους ἀνθρώπων». Μὲ βαΐα φοινίκων τὸν προὔπαντῆσε ὁ παλαιὸς λαός. Μὲ κλάδους νοητοῦς κεκαθαρμένων ψυχῶν καὶ διανοιῶν τὸν προὔπαντᾶ ὁ νέος λαός του, γιὰ νὰ συναναβῆ αὐτοπροαίρετα καὶ ἐθελούσια μὲ τὸν Κύριό του, γιὰ νὰ συμπορευθεῖ, νὰ συσταυρωθεῖ, νὰ συζῆσει, νὰ συναναστηθεῖ μαζί του στὴν ὑψωση τοῦ δοξασμοῦ τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ «ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, καὶ καθήμενοι «παρὰ τοὺς πόδας» τῶν ἱερῶν ὕμνογράφων καὶ μελωδῶν, συνειδητοποιοῦμε ὅτι λόγος καὶ μέλος συμπορεύονται. Λατρεία καὶ καλλιτεχνία ἀλληλοπεριχωροῦνται. Κατάνυξη καὶ ὠραιότητα συνυπάρχουν. Λογικὴ καὶ συναίσθημα ἰσορροποῦν. Πίστη καὶ ἐπιστήμη φιλιάζουν. Οὐρανὸς καὶ γῆ συνεορτάζουν. Θεὸς καὶ ἄνθρωπος κοινωνοῦν. Ἡ δωρικὴ στιβαρότητα τῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς ἁμαρτωλότητος, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τοὺς ἤχους τοῦ διατονικοῦ γένους, στρέφεται

τὴν ἐπόμενη στιγμή στὴ θρηνητικὴ κραυγὴ ποὺ διαζωγραφεῖται τονικά μὲ τὶς κλίμακες καὶ τὶς μελωδίες τοῦ χρωματικοῦ γένους, γιὰ νὰ καταλήξει στὰ λυγηρὰ μέλη τοῦ ἑναρμονίου γένους, ποὺ ἐπενδύει τὸ νικητικὸ βίωμα τῆς ἀναστάσιμης χαρᾶς. Ἡ προσευχὴ τῆς συνάξεως τῶν πιστῶν κατευθύνεται ταπεινὰ καὶ κατανυκτικὰ πρὸς τὸν Κύριο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὡς μῦρο ψυχῆς μαζί μὲ τὴν εὐωδία τοῦ ὑλικοῦ θυμάματος. Πλήρωσις τοῦ τόπου καὶ πλήρωσις τοῦ τρόπου τῆς λογικῆς λατρείας τῶν ἀληθινῶν καὶ τιμῶν λατρευτῶν τοῦ ἁγίου Θεοῦ.

Ἡ ἐνεπίγνωστη μετοχὴ στὰ λειτουργικὰ δρώμενα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ποὺ μοιάζουν μὲ χρυσὴ ἀλυσίδα λειτουργικῶν βιωμάτων καὶ μὲ ἀρχοντικὴ τράπεζα λειτουργικῆς πνευματικῆς εὐωχίας, εἶναι ἢ κλίμακα τῆς σταδιακῆς ἀναβάσεως πρὸς τὴν πρόσψαυση τοῦ πάθους καὶ τὴ μέθεξη τῆς ἀναστάσεως, ὄντολογικά καὶ ὑπαρξιακά,

μέσα στὸν στίβο τῶν συσταυρουμένων μὲ τὸν Χριστὸ ἀγωνιστῶν καὶ ποτὲ στὴν κερκίδα τῶν ἀναπαυομένων ἢ ἀπαθῶν θεατῶν. Μὲ προηγιασμένες λειτουργίες, μεγάλα ἀπόδειπνα καὶ ὀρθρινὲς ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου, οἱ ὁποῖες εἰδικὰ τελοῦνται, ἀντὶ τῶν πρωϊνῶν ὥρων τῆς κυρίας ἡμέρας, κατὰ τὶς βραδινὲς ὥρες τῆς προηγούμενης, γιὰ νὰ προσαρμοστοῦν στὶς ἐργασιακὲς ἀνάγκες καὶ τὰ ποιμαντικὰ δεδομένα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς.

Μεγάλῃ Δευτέρᾳ. Ἡ κατανυκτικώτατη ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου, σύνθεση ἀρχαιοτάτων

λειτουργικῶν στοιχείων ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν ὀρθρινὴ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας (ὅπως ψαλμοί, αἰτήσεις, εὐχές, ἐκφωνήσεις, στιχολογήσεις, ἀπολυτικά, τροπάρια, καθίσματα, εὐαγγελικά ἀναγνώσματα, κανόνες, συναξάρια, μηνολόγια, ὑπομνήματα γιὰ τὸ λειτουργικὸ καὶ πνευματικὸ περιεχόμενο τῶν ἡμερῶν, ἐξαποστειλάρια, αἶνοι, ἀπόστιχα κ.λπ.), εἰσάγει τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν, μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου, στὴ βιωματικὴ παροντοποίηση τῶν συγκλονιστικῶν γιὰ τὴ σωτηρία τους γεγονότων ποὺ συνέβησαν 2.000 χρόνια πρὶν.

Ἔτσι «τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Δευτέρᾳ, μνήμην ποιούμεθα τοῦ μακαρίου Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου καταρασθείσης καὶ ξηρανθείσης συκῆς». Ἀλλὰ καὶ γεγονότων ποὺ συνέβησαν ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα μέχρι τὴν προδοσίαν. Ὁ Ἰωσήφ προτυπώνει τὸν Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ τὸ ταπεινὸ, τὸ πρᾶο καὶ τὸ ἡσύχιο ἦθος, γιὰ τὴν καθαρότητα,

γιὰ τὴν ἔνσταση στὸ ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς θλίψεις. Ἡ ἄκαρπη συκὴ, ποὺ ξηραίνεται ἀπὸ τὴν προσταγὴ τοῦ Κυρίου, ὑποδηλώνει τὴν ἄκαρπη Συναγωγὴ τῶν θρησκευτικῶν ταγῶν τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ καὶ τὴν κάθε ψυχὴ, ποὺ δὲν καρποφορεῖ «τὸν ἀνήκοντα τῆς ἀρετῆς καρπὸν». Γιὰ νὰ καλέσει τοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους στὴ συμπόρευση πίστεως καὶ ἠθους, θεωρίας καὶ πράξεως, λόγων καὶ ἔργων. Σήμερα ἰδιαίτερα, στὸν καιρὸ τῆς ἀκαρπίας τῆς θείας ὑπακοῆς, στὸν καιρὸ τοῦ παραχαραγμένου, βολεμένου καὶ κατεστημένου Χρι-

στιανισμού, στὸν καιρὸ τῆς ἐθελοδοουλείας τῶν παθῶν, τῆς ἐθελοθηρησκείας τοῦ θελήματος, τῆς ἀκράτητης πλησμονῆς τῶν λόγων, τῶν φοβικῶν καὶ περιδεῶν συνειδήσεων, τῆς κωδικοποιημένης καὶ ἐπίπλαστης ἠθικῆς.

Μεγάλη Τρίτη. Μέσα στὸ ἴδιο λειτουργικὸ πλαίσιο, «τῆ ἀγία καὶ μεγάλη Τρίτη τῆς τῶν δέκα παρθένων παραβολῆς, τῆς ἐκ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, μνεῖαν ποιούμεθα». Τὸ γνωστὸ ἀφήγημα παρουσιάζει τὸν Χριστὸ ὡς Νυμφίο, ὁ ὁποῖος ἔρχεται «ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός». Ὁ ποιητικὸς λόγος ἀναπλάθει τὴν εὐαγγελικὴ διήγηση μὲ τὸν ἰδανικότερο τρόπο: «Ἴδου ὁ Χριστός, ὡς γαμπρὸς τῆς ψυχῆς, ἔρχεται ἀπρόσμενα στὴ μέση τῆς νύχτας. Τρισευτυχισμένος θά'ναι ὁποῖος βρεθεῖ ξυπνητός· κι ἀντίθετα ἀνάξιος ὁποῖος θὰ μείνει ράθυμος καὶ ἀμελής. Ψυχὴ μου, πρόσεχε μὴ καταβυθιστεῖς στὸν ὕπνο, γιὰ νὰ μὴ παραδοθεῖς στὸν πνευματικὸ θάνατο καὶ κλειστεῖς ἔξω ἀπὸ τὴν αἰώνια βασιλεία του». Μακάριος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ γοηγορεῖ στὴν πίστη, στὴν ἐλπίδα, στὴν ἀγάπη, στὸν ἀγώνα. Ἀνάξιος ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ραθυμεῖ στὰ πάθη, στὴ χλιαρότητα, στὴν ὑλομανία, στὸ ἀντίθεο κοσμικὸ φρόνημα. Βλέπουμε τὸ γαμπριάτικο σπίτι στολισμένο καὶ λαμπρὸ. Ὅμως ροῦχο καθαρὸ δὲν ἔχουμε γιὰ νὰ εἰσέλθουμε στοὺς θεῖους γάμους τῆς σωτηρίας. Μόνον ἓνας μπορεῖ νὰ λαμπρύνει τὴ στολὴ τῆς ψυχῆς μας, νὰ ἄρει τὸν νυσταγμὸ τῆς ραθυμίας καὶ νὰ χαρίσει «καιομένην λαμπάδα τὴν ἐξ ἀρετῶν», ὁ φωτοδότης καὶ σωτήρας Χριστός.

Μεγάλη Τετάρτη. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ, «τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρω πόρνης γυναικὸς μνεῖαν ποιεῖσθαι οἱ θειότατοι πατέρες ἐθέσπισαν, ὅτι πρὸ τοῦ σωτηρίου πάθους μικρὸν τοῦτο γέγονε». Καλεῖται κάθε ζωντανὸ πλάσμα νὰ αἰνέσει τὸν Κύριο, ἢ κτίση, οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἄγγελοι, στὴν ψαλμωδία τῶν αἰνῶν τῆς Μεγάλης Τετάρτης. Ἐκεῖ τροπαριακὰ ὑπομνηματιζόμενη ἡ εὐαγγελικὴ ἱστορία ἐξικονίζει τὴν τρεπτότητα καὶ τὴ ροπή τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ πρὸς τὸ καλὸ καὶ πρὸς τὸ κακό, μὲ δύο παραδείγματα· τῆς μετανοοῦσης πόρνης, μὲ τὴ μυριπνοοῦσα εὐρυχωρία τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ προδίδοντος μαθητοῦ, μὲ τὸν ράθυμο νυσταγμὸ καὶ τὸν σκοτισμένο συγκλεισμὸ τῆς φιλαργυρίας. «Τὴν ἴδια στιγμή ποὺ ἡ ἁμαρτωλὴ γυναίκα πρόσφερε στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ τὸ μύρο, ὁ μαθητὴς συμφω-

νοῦσε τὴν προδοσίαν· ἡ μὲν ἔχαιρε ποὺ θυσίαζε τὸ πανάκριβο μυρωδικό, ὁ δὲ ἔτρεχε καὶ βιαζόταν νὰ πουλήσει τὸν ἀτίμητο σωτήρα του· αὐτὴ γνώριζε τὸν Κύριο καὶ ἐκεῖνος χωριζόταν ἀπὸ τὴν ἀγάπη του· αὐτὴ ἐλευθερωνόταν καὶ ὁ Ἰούδας καταντούσε δούλος τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου. Μεγάλο κακὸ ἡ ραθυμία! Ἄπειρο καλὸ καὶ μεγάλο ἡ μετάνοια!».

Οἱ ἐπόμενες τρεῖς ἡμέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος «εἶναι οἱ σεβασμώτερες καὶ ἱερώτερες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους», κατὰ τὸν μακαριστὸ δάσκαλό μας, καθηγητὴ τῆς Λειτουργικῆς, Ἰωάννη Φουντούλη. «Αὐτὲς ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα ὅλης τῆς πρὸ τοῦ Πάσχα περιόδου. Πρῶτες αὐτὲς διεμορφώθησαν σὲ παμπάλαια ἐποχὴ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὲς μὲ βαθμιαῖες προσουξήσεις ἔχει οἰκοδομηθῆ ἀπὸ τοὺς Πατέρας ἡ πρὸ καὶ ἡ μετὰ τὸ Πάσχα λειτουργικὴ περίοδος. Τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ τριημέρου οἱ ἀκολουθίες εἶναι ἀπαράμιλλες. Δὲν θὰ ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατὸν νὰ εὐρεθῆ καταλληλότερο λειτουργικὸ ἔνδυμα γιὰ τὰ κεφαλαιώδη θέματα, τὰ ὁποῖα ἐορτάζουμε».

Μεγάλη Πέμπτη. Ἡμέρα, ἱστορικὰ καὶ λειτουργικὰ, τεσσάρων γεγονότων. Τῆς νίψεως τῶν ποδῶν τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὸν Κύριό τους, τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου κατὰ τὸν ὁποῖο παραδόθηκε τὸ ἱερὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, τῆς θαυμασίας ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς προδοσίας τοῦ «τῆ γνώμη φιλαργυρήσαντος» μαθητοῦ.

Ὁ Κύριος καὶ Διδάσκαλος πλένει τὰ πόδια τῶν μαθητῶν του, χαρίζοντας ἀνεπανάληπτο ὑπόδειγμα διακονικῆς ταπεινωσύνης (σήμερα ἡ ἀνάμνηση γίνεται μὲ τὴν τελούμενη σὲ ἐλάχιστα πλέον μέρη ἀκολουθία τοῦ Νιπτήρος). Παραθέτει τὸ πασχάλιο δείπνο τῆς Καινῆς Διαθήκης, «ξενία δεσποτικὴ καὶ τράπεζα ἀθάνατη», τὸ σῶμα του καὶ τὸ αἷμα του, στοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ τὴν Ἐκκλησία, ὡς ἀέναη σωστικὴ ψυχοτροφία, γιὰ τὸ «νῦν» τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως τῶν χριστιανῶν καὶ τὸ «ἀεὶ» τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν (σήμερα τελεῖται τὸ πρῶν, ἐνῶ στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία κατὰ τὸ ἐσπέρας, ἡ ἐπίσημη λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου). Προσεύχεται πρὸς τὸν Θεὸ Πατέρα, γιὰ τοὺς πιστοὺς μαθητὲς του καὶ γιὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρο, ὥστε νὰ μὴ μείνουν ὄρφανοὶ καὶ ἐγκατα-

λελειμένοι. Παραδίδεται, τέλος, αυτοθελήτως, μετά τη φορική προδοσία, για να οδεύσει στον μαρτυρικό δρόμο της θυσίας.

Μεγάλη Παρασκευή. Και επιτελούμε, κατά το υπόμνημα του Τριωδίου, «τὰ ἅγια καὶ σωτήρια καὶ φορικὰ πάθη τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τοὺς ἐμπυσομούς, τὰ ραπίσματα, τὰ κολαφίσματα, τὰς ὕβρεις, τοὺς γέλωτας, τὴν πορφυρᾶν χλαῖναν, τὸν κάλαμον, τὸν σπόγγον, τὸ ὄξος, τοὺς ἥλους, τὴν λόγχην καὶ πρὸ πάντων τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, ἃ δι' ἡμᾶς ἐκὼν κατεδέξατο». Ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας πορεύεται πρὸς τὸ ἐκούσιο πάθος, πρὸς τὸν ὑπέρτατο σκοπὸ τῆς θείας ἀγάπης του. «Σήμερον», ὅπως καὶ τότε, «κρεμάται» θυσιαστικὰ «ἡ ζωὴ ἡμῶν κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν».

Ἐμεῖς τὸν ἀκολουθοῦμε στὸν κῆπο τῆς ἀγωνίας, στὴν ἀνανδρὴ σύλληψη, στὸ ἀδικοκρητήριο, στοὺς ἐξευτελισμοὺς τῶν στρατιωτῶν, στὶς ἐπιθετικὲς κραυγὲς τοῦ ὄχλου, στὴν πορεία τοῦ Γολγοθᾶ, στὴ σταύρωση, τὸν θάνατο, τὸν λογιισμό, τὴν ἀποκαθήλωση, τὴν ταφή, τὴ σφράγιση τοῦ τάφου.

Γεγονότα πού ὑπομνηματίζονται λειτουργικὰ ἀπὸ τὶς ἀνυπερβλητὲς ἀκολουθίες τῶν Μεγάλων Ὁρῶν καὶ τὸν ὄρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, πού τελεῖται σήμερον στὶς ἐνορίες τοῦ κόσμου τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Μέγα Σάββατο - Κυριακὴ Ἀναστάσεως. Ὁ Χριστὸς λιτανεύτηκε στὸ κουβούκλιο τοῦ ἐπιταφίου. Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία του ἔλαβε τέλος, μέσα στὸν θρήνο τῶν παλαιῶν μυροφόρων καὶ τῶν συγχρόνων πιστῶν, γιὰ τὴν ἐπὶ τοῦ τάφου συμβολικῶς κειμένην πηγὴν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναστάσεώς τους. Τὸ Μέγα Σάββατο εἶναι ἡ

ἡμέρα τῆς σιγῆς καὶ τῆς προσδοκίας. Ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία προανακρούεται τὸ ἐλπιδοφόρο μήνυμα τῆς ἀναστάσεως. Ἡμέρα προεόρτιας χαρᾶς, γιὰ τὴν λαμπροφόρο ἐορτὴ τῆς δεσποτικῆς ἐγέρσεως.

Μετὰ τὸ πάθος ἢ ἀνάσταση. Μετὰ τὸν θάνατο ἢ ζωὴ. Μετὰ τὸν θρήνο ἢ χαρὰ. Μετὰ τὸν κόπο ἢ ἀνάπαυση. Ὁ θριαμβικὸς ὕμνος τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, πού πάλι καὶ πάλι ἐπαναλαμβάνεται στοὺς ναοὺς τῶν Ὁρθοδόξων, εἶναι ἡ συμπερίληψη τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεώς μας. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον

πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μῆμασιν ζῶν χαρισάμενος», γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ πίστη μας καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου ματαιώνονται.

Ἀκροτελεύτια, νομίζω πὼς θὰ μπορούσαμε καὶ θὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι, μέσα στὸ πλαίσιο τῆς λειτουργικῆς βίωσης τῆς ἡσυχαστικῆς, ἀσκητικῆς καὶ φιλοκαλικῆς Ὁρθοδοξίας μας, τὰ δραματοποιούμενα λειτουργικὰ, κατὰ τὴν πορεία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, γεγονότα τῆς σωτηρίας μας δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ

προσεγγίζονται μονοσήμαντα, συναισθηματικὰ δηλαδὴ καὶ ρομαντικὰ, ἀλλὰ συνθετικὰ καὶ πολυσήμαντα· καὶ λογικὰ καὶ καρδιακὰ καὶ βιωματικὰ καὶ ὑπαρξιακὰ καὶ ἀγαπητικὰ. Μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς διανοίας, μὲ ὅλη τὴ ζέση τῆς καρδιάς, μὲ ὅλο τὸν πλοῦτο τῆς ψυχῆς, μὲ ὅλη τὴ σιβαρότητα τῆς πίστεως, μὲ ὅλη τὴν ἀφελότητα τῶν λογισμῶν, μὲ ὅλο τὸ χαρισματικὸ μεγαλεῖο τῆς ἀγάπης, μὲ ὅλο τὸν φωτισμὸ τῆς εὐλαβείας. Τότε γίνονται τροφοδοσία ἀλήθειας καὶ ζωῆς. Ἀλλιῶς κατανοῦν πρόσκαιροι νεκρωτικοὶ ἀναλώσιμοι τύποι.

Τὸ Ἅγιον Φῶς

τοῦ Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκοῦ

Κάθε χρόνο τὶς μέρες τοῦ Πάσχα τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς στὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Κυρίου μας στὰ Ἱεροσόλυμα ἔρχεται στὴν ἐπικαιρότητα. Ἄλλοι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμό τους γι' αὐτὸ τὸ κατ' ἔτος ἐπαναλαμβανόμενο θαῦμα κι ἄλλοι ἐκφράζουν τὶς μικρὲς ἢ τὶς μεγάλες ἀμφιβολίες τους. Ὅρισμένοι μάλιστα φθάνουν στὸ σημείο νὰ μιλοῦν γιὰ μιὰ καλοστημένη ἀπάτη. Ὡστόσο τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς ἔχει μιὰ ἱστορία αἰώνων, τὴν ὁποία ὁ πολὺς κόσμος ἀγνοεῖ, ἢ ὁποία ὁμως παρουσιάζει πολλὲς ἐνδιαφέρουσες πτυχές.

Πολλὰ ἔχουν λεχθεῖ καὶ πολλὰ ἔχουν γραφεῖ γιὰ τὸ Ἅγιον Φῶς, θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ, ἐνῶ ἔχουν ἐκδοθεῖ καὶ ἀρκετὰ σχετικὰ βιβλία. Προσφάτως, ὁ ἀρχιτέκτονας καὶ ἐρευνητὴς Χάρης Σκαρλακίδης, μετὰ ἀπὸ ἐνδελεχῆ ἔρευνα σὲ πολλὲς βιβλιοθήκες τοῦ κόσμου, ἐξέδωσε ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίο μὲ τὸν τίτλο: “Ἅγιον Φῶς – Τὸ θαῦμα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ”. Πρόκειται γιὰ μιὰ σοβαρὴ ἱστορικὴ μελέτη περὶ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς, ποὺ καταγράφει σαράντα πέντε ἱστορικὲς μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες καλύπτουν τὴν περίοδο ὀκτῶ αἰώνων ἀπὸ τὸν 9ο αἰώνα, ὅποταν καταγράφονται οἱ πρῶτες σαφεῖς ἱστορικὲς μαρτυρίες περὶ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς, μέχρι καὶ τὸν 16ο αἰώνα. “Ὅλες αὐτὲς οἱ μαρτυρίες”, ὅπως σημειώνει ὁ συγγραφέας, “μὲ ἐντυπωσιακὰ ὁμόφωνο τρόπο, κάνουν λόγο γιὰ ἓνα φῶς ἢ γιὰ ἓνα πῦρ ποὺ κατέρχεται θαυματουργικὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐνώπιον τοῦ πλήθους καὶ ἀνάβει τὴν κανδήλα τοῦ ἐλαίου μέσα στὸν ἄδειο Τάφο τοῦ Χριστοῦ” (σ. 11).

Θὰ προσπαθήσουμε νὰ συνοψίσουμε τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ποὺ ἀναδεικνύει ἢ ἔρευνα αὐτή, χωρὶς νὰ κάνουμε ἀναφορὲς σὲ συγκεκριμένα σημαντικὰ ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Φωτὸς ξεκινᾷ ἀπὸ

τὴ μέρα ποὺ ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη τριήμερος ἐκ τάφου. Γιατὶ τότε, κατὰ τὴν ὥρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου, ἐμφανίστηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ Ἅγιον Φῶς. Κι αὐτὸ δὲν ἦταν ἄλλο ἀπὸ τὸ Ἄκτιστο Φῶς τοῦ Ἀκτίστου Τριαδικοῦ Θεοῦ, τὸ ἴδιο μὲ τὸ Ἄκτιστο Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως, τὸ ἴδιο μὲ τὸ Ἄκτιστο Φῶς ποὺ ἀξιώθηκαν νὰ δοῦν οἱ θεόπτες Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας στὸ διάβα τῶν αἰώνων. Αὐτὸ τὸ Φῶς ἐμφανίζεται κάθε χρόνο μέχρι καὶ σήμερα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα. Τὴν παράδοση αὐτὴ καταγράφει κατὰ τὸν 10ο μ.Χ. αἰώνα ὁ Ἑλληνας κληρικὸς Νικήτας στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο Πορφυρογέννητο. Ἐκεῖ σημειώνει, ὅτι τὸ Ἅγιον Φῶς ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ κάθε Μεγάλο Σάββατο χωρὶς διακοπὴ.

Κάθε χρόνο, λοιπόν, κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο, τὸ Ἅγιον Φῶς πηγάζει ἀπὸ τὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀναφλέγει τὴν ἀποκαλούμενη “ἀκοίμητη” κανδήλα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου, ἐνῶ ταυτοχρόνως γαλαζόλευκες ἐκλάμψεις τοῦ Ἁγίου Φωτὸς διαχέονται μέσα στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, φωτίζοντας τὸν χῶρο καὶ ἀναφλέγοντας κάποιες ἀπὸ τὶς κανδήλες καὶ κάποιες ἀπὸ τὶς λαμπάδες τῶν πιστῶν. Ὅπως ἐπεξηγεῖ ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνός, ἡ αἰτία τῆς ἀναφλέξεως τῆς “ἀκοίμητης” κανδήλας καὶ τῶν κεριῶν τοῦ Πατριάρχου εἶναι τὸ Ἄκτιστο Φῶς, ἢ φλόγα ὁμως ποὺ ἀνάβει στὰ κεριὰ του καὶ ποὺ μεταδίδεται στοὺς πιστοὺς εἶναι κτιστὸ φῶς. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ φλόγα αὐτὴ ἔχει στὴν ἀρχὴ τὴν χάρη τοῦ Ἀκτίστου Φωτὸς, γι' αὐτὸ γιὰ κάποια λεπτὰ δὲν καίει καὶ δὲν προκαλεῖ ἐγκαύματα, ὅπως μποροῦν νὰ διαβεβαιώσουν ὅλοι ὅσοι ὑπῆρξαν μάρτυρες αὐτοῦ τοῦ γεγονότος.

Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς δὲν γίνεται ἀντιληπτὸ ἀπὸ ὅλους τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ

ἀπὸ λίγους μόνο, καὶ μάλιστα ὄχι ἀπὸ ὅλους μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Ὁ καθέννας τὸ βλέπει μὲ διαφορετικὸ τρόπο. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς Πατριάρχες πὺν εἰσερχονται στὸν Πανάγιο Τάφο, οἱ ὁποῖοι βιώνουν τὸ θαῦμα μὲ διαφορετικὸ τρόπο ὁ καθέννας. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ Α΄ (1897-1931): Ὅταν δὲν ἦταν κατάλληλα προετοιμασμένος, ἤρεμος καὶ ἀφοσιωμένος, εἰσερχόμενος στὸν Πανάγιο Τάφο ἔβλεπε τὴν κανδήλα ἤδη ἀναμμένη καὶ δὲν βίωνε τὸ θαῦμα. Ὅταν ὅμως εἶχε ἤρεμὴ τὴ συνείδησή του καὶ τίποτε δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε, ἐνοιωθε μὴ ἀνεξήγητη χαρὰ. Μόλις εἰσερχόταν ἐντὸς τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἄρχιζε νὰ διαβάξει ἀπὸ τὴν ἀγία φυλλάδα ἀναβε καὶ ἡ ἀγία κανδήλα καὶ τὰ κεριά.

Ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς μαρτυρίες, πὺν καταγράφει στὸ βιβλίο του ὁ Χάρης Σκαρλακίδης, γίνεται ὀλοφάνερο ὅτι γιὰ ἕξι ὀλόκληρους αἰῶνες, ἀπὸ τὸν 9ο μέχρι καὶ τὸν 15ο αἰῶνα, τὴν ὥρα πὺν ἐμφανίζοταν τὸ Ἅγιον Φῶς κανεὶς δὲν ὑπῆρχε μέσα στὸν Πανάγιο Τάφο. Ἡ εἴσοδος τοῦ Παναγίου Τάφου σφραγιζόταν μὲ μελισσοκέρι (εἰς ἀνάμνησιν τῆς σφραγίσεως τοῦ Τάφου ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους στρατιῶτες) καὶ ὁ Ἕλληνας Πατριάρχης παρέμενε ἐκτὸς τοῦ μνημείου, ἀπ' ὅπου ἀπηύθυνε τὶς καθιερωμένες ἐπικλήσεις ἐνώπιον ὄλων τῶν πιστῶν. Ὅταν κατερχόταν τὸ Ἅγιον Φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ἀναβε ἡ “ἀκοίμητη” κανδήλα καὶ φωτιζόταν τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου, ἐνῶ ὁ Ναὸς γέμιζε μὲ γαλαζόλευκες ἐκλάμψεις. Στὶς πόρτες τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπῆρχαν γρίλιες ἢ μεταλλικὰ κιγκλιδώματα, πὺν ἐπέτρεπαν τὴν ἀμεση ὀπτικὴ ἐπαφή μὲ τὴν “ἀκοίμητη” κανδήλα. Τότε ὁ Μουσουλμάνος διοικητῆς τῶν Ἱεροσολύμων ξεκλείδωνε τὸν Τάφο γιὰ νὰ εἰσέλθει ὁ Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος ἀναβε τὶς λαμπά-

δες του ἀπὸ τὴν κανδήλα καὶ ἐξερχόμενος μεταλαμπαδεύει τὸ Φῶς στοὺς πιστοὺς. Τὸ τελετουργικὸ αὐτό, ὅπως καθίσταται σαφές, δὲν ἄφηνε κανένα περιθώριο γιὰ ἀμφισβητήσεις καὶ γιὰ ἀμφιβολίες.

Περὶ τὸ 1480 μ.Χ. ἡ τελετουργία ἀλλάζει καὶ ἀκολουθεῖται ἕκτοτε τὸ τυπικὸ τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὶς μέρες μας. Ἡ ἐπικλήση γίνεται πλέον ἀπὸ τὸν Ἑλληνορθόδοξο Πατριάρχη τῶν Ἱεροσολύμων στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μνημείου, ἐνῶ στὸν προθάλαμο τοῦ Κουβουκλίου παρευρίσκειται ὡς μοναδικὸς μάρτυρας ὁ Ἀρμένιος Πατριάρχης. Τὸ πρωὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου σβήνουν ὅλες οἱ κανδήλες στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ σφραγιζεται, ὅπως γινόταν ἀνέκαθεν, μὲ μελισσοκέρι. Στὶς 12 τὸ μεσημέρι εἰσερ-

χεται στὸν Ναὸ ὁ Ἑλληνορθόδοξος Πατριάρχης καὶ γίνεται ἱερὴ λιτανεὶα τρεῖς φορὲς γύρω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο. Μετὰ τὴ λιτανεὶα ἀποσφραγίζεται ὁ Τάφος καὶ ὁ σκευοφύλακας μεταφέρει στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ τῆ σβησμένη “ἀκοίμητη” καν-

δήλα. Ἀκολουθῶς ὁ Πατριάρχης παραμένει, εἰς ἐνδειξιν ταπεινώσεως, μόνο μὲ ἕνα λευκὸ χιτῶνιο (στιχάριο), λαμβάνει τέσσερις δεσμίδες μὲ 33 κεριά ἢ καθεμιά καὶ εἰσερχεται στὸν Πανάγιο Τάφο, ὅπου διαβάξει γονατιστὸς τὴν εἰδικὴ εὐχὴ καὶ παρακαλεῖ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ προσφέρει τὸ Ἅγιον Φῶς ὡς δῶρο εὐλογίας καὶ ἀγιασμοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὴν ἀνάγνωση τῆς εὐχῆς, τὸ Ἅγιον Φῶς ἐμφανίζεται καὶ διαχέεται, ὅπως προαναφέραμε, μέσα στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἐνῶ συγχρόνως ἀνάβει ἡ “ἀκοίμητη” κανδήλα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Τάφου. Ἡ τελετὴ ὀλοκληρῶνεται μὲ τὴν ἔξοδο τοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος μεταλαμπαδεύει στοὺς πιστοὺς τὴν ἱερὴ φλόγα.

Ἡ καύση τῶν νεκρῶν ἀπό τήν ἀποψη τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καί ἠθικῆς

τοῦ κ. Γεωργίου Μαντζαρίδη

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Θεολογίας Α.Π.Θ.

Ἡ ταφή τῶν νεκρῶν, δέν ἀποτελεῖ δογματικό θέμα μέ τήν ἔννοια κάποιου δογματικοῦ ὅρου. Ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, στήν ὁποία πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, δέν θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν ταφή ἢ τήν καύση τους. Ἀλλά καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ἡ ταφή τῶν νεκρῶν δέν εἶναι ἄσχετη μέ τή δογματική πίστη τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προτίμηση τῆς ταφῆς καί ἡ ἀπόρριψη τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν συνδέονται στενά μέ τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιά τόν ἄνθρωπο καί τό σκοπό τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀποστρέφεται τό σῶμα, ἀλλά τό τιμᾶ. Ὁ ἄνθρωπος εἰκονίζει τόν Θεό ὄχι μόνο ὡς ψυχή, ἀλλά καί ὡς σῶμα. Εἰκόνα Θεοῦ εἶναι τό συναμφότερον, ψυχή καί σῶμα. Καί ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου πού εἰκονίζει τόν Θεό εἶναι νά χωρέσει μέσα του τόν εἰκονιζόμενο, δηλαδή τόν ἴδιο τόν Θεό. Ὅλα τά ἄλλα ὑποτάσσονται καί ἐντάσσονται στόν σκοπό αὐτό. Ἄν καί ἡ καύση τοῦ σώματος συνέβαινε νά ὑπηρετεῖ τόν σκοπό αὐτό, μποροῦσε νά γίνει ὄχι μόνο ἀποδεκτή, ἀλλά καί ἐπιθυμητή.

Οἱ χριστιανοί πού καταδικάζονταν στόν διά πυρᾶς θάνατο δέν τόν ἀπέφευγαν, ἀλλά τόν ὑπέμεναν προσβλέποντας στήν τελική ἔνωσή τους μέ τόν Χριστό. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ εὐχή πού διατυπώνει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος γιά τόν ἑαυτό του: «Πῦρ καί σταυρός, θηρίων τε συστάσεις, ἀνατομαί, διαιρέσεις, σκορπισμοί ὀστέων, συγκοπή μελῶν, ἀλεσμοί ὄλου τοῦ σώματος... ἐπ' ἐμέ ἐρχέσθωσαν, μόνον ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω». Ὁ πόθος αὐτός γιά πλήρη ἀφανισμό δέν ὀφείλεται σέ ἐχθρότητα πρὸς τό σῶμα ἢ τήν ὕλη, ἀλλά στήν ἀγάπη τους πρὸς τόν Χριστό. Εἶναι ὁ πόθος γιά τή φανέρωση τῆς ὄντολογικῆς ἀλήθειας τῆς εἰκόνας.

Ἐχθρότητα πρὸς τό σῶμα παρατηρεῖται στίς ἀνατολικές θρησκείες καί τήν εἰδωλολατρία. Ἡ Ἐκκλησία δέν βλέπει τό σῶμα ἐχθρικά οὔτε τό θεωρεῖ ὡς «σήμα», δηλαδή ὡς τάφο, ὅπως τό θεωροῦσε ὁ Πλάτων, γιά νά θέλει νά τό ἀφανίσει. Τό ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι ἡ ζωντανή Ἐκκλησία, μέσα στήν ὁποία καλεῖται νά λατρεύσει ὁ ἄνθρωπος τόν Θεό. Καί ὅποιοι λατρεύουν ἀληθινά τόν Θεό, θεμελιώνουν μέ τά λείψανά τους τίς κτιστές Ἐκκλησίες, πού στεγάζουν τούς ζωντανούς. Γι' αὐτό ἡ Ἐκκλησία τιμᾶ τά λείψανα τῶν ἁγίων καί τά διατηρεῖ ὡς πολύτιμους θησαυρούς.

Γιά τήν Ἐκκλησία ἡ ἀνθρώπινη φύση εἶναι τόσο ἱερή καί συγγενής πρὸς τόν Θεό, ὥστε νά μπορέσει νά ἐνωθεῖ μέ αὐτόν σέ μιᾶ ἀδιαίρετη ὑπόσταση. Ἐτσι στήν ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ τό ἀνθρώπινο σῶμα ἐνώνεται ἀδιαίρετα καί ἀσύγχυτα μέ τήν Θεότητά του, ἐνώ στίς ἀνθρώπινες ὑποστάσεις τό σῶμα δέχεται τήν ἄκτιστη θεία χάρη καί μετέχει στή θεία ζωή. Γι' αὐτό ὁ Χριστιανός δέν ἀποστρέφεται τό σῶμα του, οὔτε θέλει νά τό ἀποβάλει ὡς ἐχθρικό, ἀλλά ἐπιθυμεῖ τήν ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση καί ἀφθαρτοποίησή του.

Ὅποιος βλέπει τό νεκρό σῶμα ὡς λείψανο, ὡς σεβαστό δηλαδή κατάλοιπο τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, θέλει νά τό τιμήσει. Καί στήν περίπτωση αὐτή ἡ ταφή ἢ στή συνέχεια ἢ διατήρηση τῶν ὀστέων εἶναι ἱερή. Ἄλλωστε γνωρίζουμε σήμερα ὅτι καί τά ξερά ὀστά διατηροῦν ζωντανή τή βιολογική ταυτότητα τοῦ νεκροῦ, ἀλλά ὄχι καί ἡ στάχτη. Ὅποιος ὅμως βλέπει τό νεκρό ἀνθρώπινο σῶμα ὡς μακάβριο πῶμα εἶναι φυσικό νά τό ἀποστρέφεται καί νά θέλει νά τό ἐξαφανίσει. Δέν διακρίνει σύμβολα, ἀλλά φυσικά ἀντικείμενα μέ χρηστική ἢ καί χρηματιστική ἀξία. Λησμονεῖ

τήν καρδιά και σκέφτεται λογικά. Μέ την προβληματική μάλιστα των μεγάλων άστικων κέντρων θεωρεί λογικότερη και πρακτικότερη την καύση των νεκρων. Τό μόνο λογικό κενό πού παραμένει έδω, είναι γιατί νά υπάρχει μιά άσκοπη καύση, χωρίς ταυτόχρονη χρήση του υλικού πού μπορεί νά προκύψει από τό νεκρό σώμα.

Σέ ολόκληρη την ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης και της αδιαίρετης Χριστιανοσύνης ή καύση των νεκρων αντιμετωπίζεται ως ειδωλολατρική συνήθεια και θεωρείται ως αποκρουστική πράξη. Ειδικότερα, ό διά πυρός θάνατος συνδέεται στην Παλαιά Διαθήκη μέ ειδεχθή έγκλήματα. Η Καινή Διαθήκη θεωρεί αυτόνομη την ταφή των νεκρων, ενώ στην ιστορία της Έκκλησίας μόνο διώκτες της κατέφυγαν στην αποτέφρωση των σωμάτων των Χριστιανων, για νά εξαφανίσουν τή μνήμη τους και νά πλήξουν την έλπίδα της αναστάσεως τους. Κατά τους νεώτερους, τέλος, χρόνους ή καύση των νεκρων εφαρμόστηκε και ως κάποια μορφή έξαγνισμού του κόσμου από την παρουσία τους.

Η θέληση για την έξαφάνιση ή τή διατήρηση του νεκρού σώματος στον τάφο συνδέεται άμεσα μέ την τοποθέτηση του ανθρώπου απέναντι στον θάνατο. Όταν κάποιος επιθυμεί νά λησμονήσει τον θάνατο, είναι φυσικό νά θέλει νά εξαφανίσει καθετί πού συνδέεται μέ αυτόν ή τον υπενθυμίζει. Και σ' αυτό θωρακίζεται από τά σχετικά συστήματα της κοινωνίας μας. Όλα βοηθούν στην αποσιώπηση του θανάτου. Μέσα στό κλίμα αυτό είναι φυσικό νά επιδιώκεται και ή έξαφάνιση του νεκρού ανθρωπίνου σώματος. Η ταφή στό μνήμα διατηρεί τή μνήμη τή μνήμη του νεκρού, αλλά και του θανάτου. Και για νά διατηρεί κάποιος τή μνήμη αυτή, χωρίς νά

βασανίζεται, χρειάζεται νά πιστεύει στή νίκη έναντιον του θανάτου.

Ο Χριστιανός πιστεύει στή νίκη αυτή και περιμένει την ανάσταση: «προσδοκώ ανάστασιν νεκρων». Περιμένει την ανάσταση πού άφορά ολόκληρη τή σωματοψυχική του ύπόσταση. Περιμένει την ανάσταση του καινούργιου ανθρώπου μέσα από τό σώμα πού φθείρεται, όπως περιμένει και τό καινούργιο σιτάρι μέσα από τον σπόρο πού σαπίζει στή γή. Όταν υπάρχει ή πίστη ή ή προσδοκία αυτή, τότε και ή στάση απέναντι στον θάνατο και τό νεκρό σώμα γίνεται ανάλογη. Και ή στάση αυτή έμπνέει τό ήθος πού καλλιεργήθηκε επί αιώνες στον τόπο αυτόν, ενώ ή καύση εισάγει νέο ήθος.

Η καύση των νεκρων δεν προσβάλλει, άμεσα τό δόγμα της αναστάσεως. Προσβάλλει όμως τό αίσθημα και τό ήθος πού καλλιεργεί τό δόγμα αυτό. Παραμορφώνει την προοπτική και την προσδοκία της Έκκλησίας για τον άνθρωπο. Έτσι τίγεται και τό δόγμα, μιά πού αυτό είναι οργανικά ένωμένο μέ τό ήθος και τή ζωή της Έκκλησίας. Στον τόπο αυτόν, όπου δεν ήταν άγνωστη ή καύση των νεκρων, καθιερώθηκε μέ τή χριστιανική διδασκαλία και διατηρήθηκε στή συνέχεια ως αυτόνομη ή ταφή των νεκρων. Μιά πράξη συμβολική, πού παραλληλίζεται μάλιστα ήδη από τον Άπόστολο Παύλο μέ τή σπορά του κόκκου του σιταριου και συνδέεται μέ την προσδοκία της καινούργιας ζωής. Όταν σβήνει ή προσδοκία αυτή, χάνει και ή ταφή τή συμβολική διάστασή της.

(άπόσπασμα)

Μνήμη τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων

τοῦ Δρος Νίκου Ροδοσθένους, Θεολόγου, ἐρευνητή

*«Δριμύς ὁ χειμών, ἀλλά γλυκὺς
ὁ παράδεισος»*

Ολοι οἱ βίοι τῶν Ἁγίων μας ἐγράφησαν γιὰ ψυχικὴ ὠφέλεια καὶ πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν πιστῶν, διότι μὲ τὴν ἀνάγνωσή τους οἱ πιστοὶ λαμβάνουν ἁγιασμό, ἀποτελοῦν παράδειγμα πρὸς μίμηση γιὰ τοὺς πιστοὺς, πού ἀποκομίζουν ὠφέλεια πνευματικὴ. Ἰδιαιτέρως, ὅμως, ὀρισμένων ἁγίων οἱ βίοι ὁμιλοῦν πρὸ αἰσθητὰ μέσα στὴν ψυχὴ μας καὶ μᾶς ὑποκινοῦν σὲ ἀγῶνες καὶ παλαίσματα πνευματικά.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς θαυμάσιους καὶ ἐξαιρετικούς βίους εἶναι καὶ αὐτὸς τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τῆς Σεβαστείας πού μαρτύρησαν τὸ 320 μ.Χ.. Τὸ μαρτύριό τους θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδοξα τῶν διωγμῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες ἦταν στρατιῶτες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ διακρίνονταν γιὰ τὴ γενναϊότητά τους, ἀλλὰ ἦταν ταυτόχρονα καὶ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τὰ ὅσα ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης φαίνεται ὅτι καὶ οἱ τεσσαράκοντα αὐτοὶ στρατιῶτες λάμβαναν μέρος ὅλοι μαζί στὴν κοινὴ λατρεία, κατὰ τὴν ὁποία ἐνώνονταν μυστηριακά μὲ τὸν Χριστό, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ μεταξύ τους.

Σὲ μία κρίσιμη μάχη μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδας τους, καὶ ἀφοῦ εἶχαν περικυκλωθεῖ ἀπὸ τὰ στίφη τῶν βαρβάρων, γονάτισαν ὅλοι μαζί καὶ παρακάλεσαν τὸν Θεό, ὅπως παλαιότερα ὁ προφήτης Ἡλίας, νά τοὺς στείλει νερό ἀπὸ τὸν οὐρανό, καὶ ἔτσι ἀκριβῶς ἔγινε. Ἐνῶ ἦταν ἀκόμη γονατισμένοι καὶ ἰκέτευαν προσκαρτερώνοντας τὴν ἀπάντηση τοῦ οὐρα-

νοῦ, εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους τὰ σύννεφα νά μεταφέρονται ἀπὸ ἕνα βίαιο ἄνεμο μὲ ἀστραπὲς καὶ νερό νά πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ σάν ποτάμι, ἐνῶ οἱ κεραυνοὶ διέλυσαν κυριολεκτικὰ τὸ στρατόπεδο τῶν ἀντιπάλων τους. Ἐνῶ ἔλειπε ἀπὸ τίς καρδιές τῶν στρατιωτῶν ἐκείνων κάθε ἀντιζηλία, τοὺς φθόνησε ὁ διάβολος. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ὁ ἀρχέκακος ἐξήγειρε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἀνατολῆς Λικίνιο νά καταδιώξει ὅλους τοὺς χριστιανούς κατὰ τὸν 4ο αἰῶνα μ.Χ., μὴ μπορώντας νά ὑποφέρει τὰ βέλη τῶν προσευχῶν τους. Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες ὁμολόγησαν ὅλοι μαζί καὶ ὁ καθένας ξεχωριστὰ ὅτι ἦταν χριστιανοὶ καὶ ὅτι εἶχαν πάρει τὴν ἀπόφαση «μέχρι θανάτου παραμένειν τῷ λόγῳ», δηλαδή στὴν ὁμολογία τῆς πίστεως τους στὸν Χριστό. Ἕνας μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἁγίους, ὁ Κάνδιδος, πού ἦταν πολὺ μορφωμένος, εἶπε ὅτι ὡς στρατιῶτες ἔκαναν ὅσο μπορούσαν καλύτερα τὸ καθήκον τους ἀπέναντι στὸν βασιλιά καὶ τὴν πατρίδα τους. Ὡς χριστιανοί, ὅμως, πού ἦταν πιστευαν ὅτι πάνω ἀπὸ κάθε ἐπίγειο βασιλιά εἶναι ὁ οὐράνιος Θεὸς καὶ πατέρας. Στὶς ἀπειλές, ἐπίσης, καὶ ὕβρεις τοῦ Ἐπάρχου ἀπάντησε ὁ ἅγιος Δόμνος: Γιὰ μᾶς ἕνα μονάχα εἶναι φοβερό στή ζωὴ, «τό τοῦ Χριστοῦ χωρισθῆναι» καὶ ἕνα ἐπίσης εἶναι ἀγαθὸ «τό τοῦ Χριστοῦ εἶναι». Ἡ φυλάκιση ἀντὶ νά κάμψει τοὺς ἁγίους, γιγάντωσε τὴν πίστη τους καὶ ἐπιδόθηκαν γονατιστοὶ σὲ θερμότερη προσευχὴ στὸν Χριστό, γιὰ νά τοὺς στηρίξει στή δοκιμασία αὐτὴ, ὥστε νά μείνουν ὡς τὸ τέλος σταθεροὶ καὶ ἀμετακίνητοι. Ἡ προσευχὴ τους εἰσακούστηκε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐμφανίστηκε μπροστὰ τους, τοὺς εὐλόγησε καὶ τοὺς ἐπαίνεσε λέγοντας: «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀπο-

θάνη ζήσεται. Θαρσείτε και μή φοβείσθε τά βασάνους αυτών, διότι είναι προσωριναί. Νομίμως άθλήσατε ίνα δικαίως στεφανωθείτε. Ό υπομείνας εις τέλος, ούτος σωθήσεται».

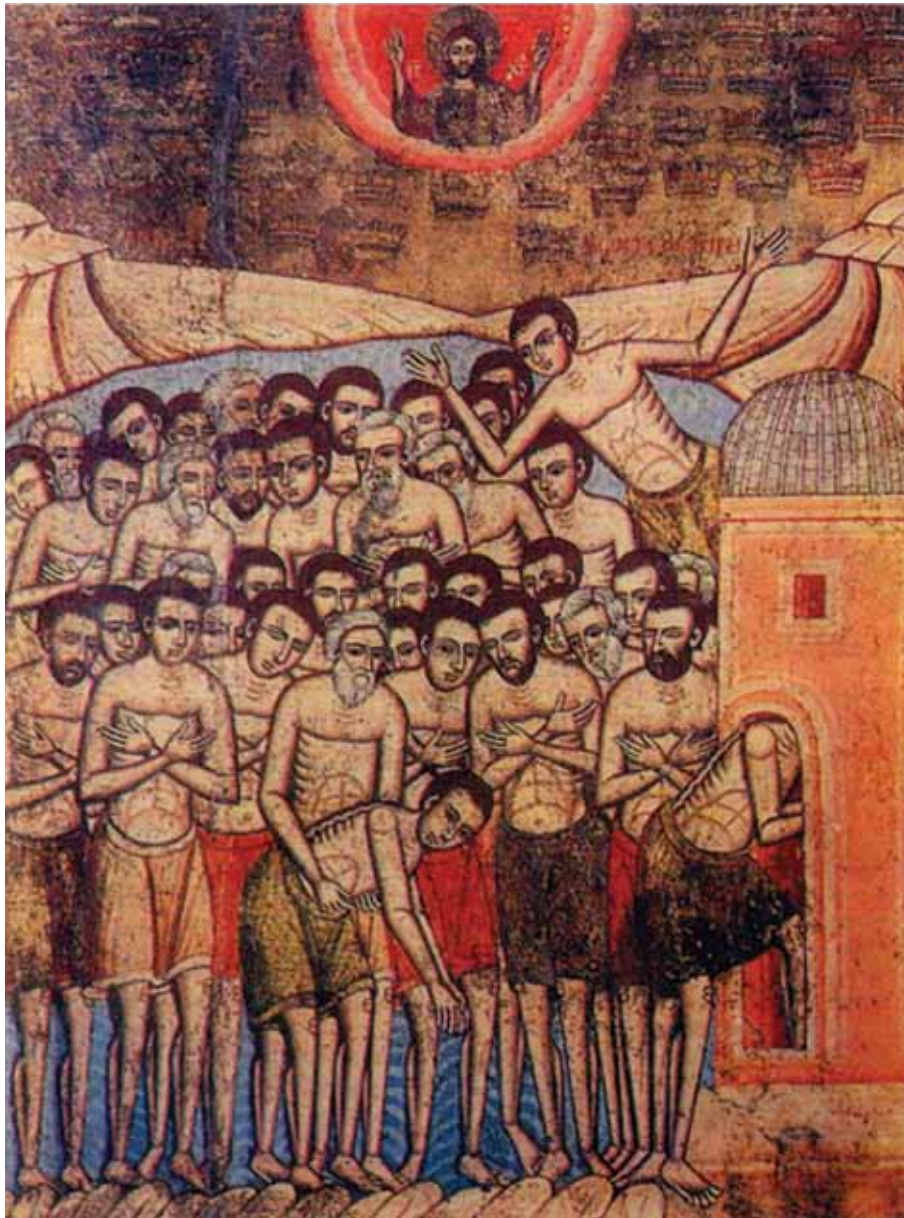
Ό Δούκας Λυσίας, μετά από πολυήμερη κάθειρξη των άγιων μορφών σε σκοτεινή και ύγρη φυλακή, έδωσε έντολή νά μεταφέρουν τούς μάρτυρες στήν παγωμένη λίμνη πού βρισκόταν έξω

από τήν πόλη τής Σεβαστείας και νά τούς αφήσουν εκεί γυμνούς και έκτεθειμένους μίαν όλόκληρη νύχτα στό φοβερό κρύο. Σκοπός ήταν νά πεθάνουν μέσα σε φοβερούς πόνους από τά κρυοπαγήματα. Οί άγιοι δέν δείλιασαν, αλλά άρχισαν νά αποθέτουν όχι μονάχα τά ιμάτιά τους, αλλά και τούς χιτώνας τους, λέγοντας: «Γυ-

μνοί εισήλθαμε στόν κόσμο αυτό, γυμνοί και πάλι θά φύγουμε. Τίποτα δέν φέραμε μέ τή γέννησή μας και τίποτε δέν θά πάρουμε μέ τόν θάνατο. Δέν ξεντυνόμαστε αυτή τή στιγμή τά ιμάτια, αλλά τόν παλαιό άνθρωπο. Σ' ευχαριστούμε Κύριε, γιατί μαζί μέ τά ιμάτια αυτά ξεντυνόμαστε ταυτόχρονα και τήν άμαρτία.

Ό ίδιος ό Κύριός μας άλλωστε ξεντύθηκε τά ιμάτιά Του προς χάρη μας. Τί τό σπουδαίο, άν πάθουμε και έμεις τά παθήματα του Δεσπότη;» Καθώς ή παγερή εκείνη νύχτα προχωρούσε και τά σώματα των άγιων άρχισαν νά παγώνουν, οί άγιοι μάρτυρες προσπαθούσαν νά στηρίξει ό ένας τόν άλλο μέ παρηγορητικά και θεόπνευστα λόγια: «Δριμύς ό χειμών, αλλά

γλυκύς ό παράδεισος. Αλγεινή ή πήξις, αλλά ήδεια ή ανάπαυσις. Μιάς νυχτός όλον αιώνα άνταλλαζώμεθα. Τεσσαράκοντα ειρήσθημεν εις τό στάδιον, οί τεσσαράκοντα στεφανωθείμεν, Δέσποτα. Μή λείψη τῷ αριθμῷ μηδέ εις». Για νά γίνει, επίσης, πῶς ἐπώδυνον τό μαρτύριό τους σε μικρή απόσταση από τή λίμνη οί δήμοι άναψαν ένα θερμό λουτρό, ώστε

στή θεά του και μόνο νά δειλιάσουν οί μάρτυρες και νά εγκαταλείψουν τή λίμνη.

Δυστυχώς, μέσα στή βαθιά νύχτα ένας από τούς μάρτυρες, θέλοντας νά σώσει τή ζωή του βγήκε από τή λίμνη και κατευθύνθηκε προς τό λουτρό, ένῶ ό φύλακας Αγλάϊος έβλεπε εκείνη τή στιγμή νά εμφανίζεται στόν ούρα-

νό ο Άγωνοθέτης Χριστός και μαζί σαράντα ολόχρυσά στεφάνια, τά όποια χαμήλωσαν και εκάθησαν πάνω στα κεφάλια των άγιων Μαρτύρων, δίνοντάς τους άπερίγραπτη παρηγοριά και ουράνια ευφροσύνη και χαρά. Τό τεσσαρακοστό όμως στεφάνι, επειδή δεν είχε τόπο να σταθεί, έμεινε μετέωρο στον άέρα. Βλέποντας μάλιστα τον άρνητή εκείνο του Χριστού σε λίγο να πεθαίνει, κατάλαβε ότι είχε χάσει όχι μόνο την επίγεια αλλά και την ουράνια ζωή και ευτυχία. Γί αυτό, συγκινημένος ο Αγγλάιος, άν και ειδωλόλατρες, κατανόησε βαθιά ότι τό ουράνιο εκείνο στεφάνι για τον μάρτυρα πού λιποτάκτησε θά μπορούσε να γίνει δικό του εκείνη τή στιγμή, άν τό ήθελε, όπως ακριβώς ο ληστής στον σταυρό. Χωρίς να χάσει καιρό, με τή δύναμη και τον φωτισμό του Άγίου Πνεύματος, πέταξε τά ρούχα του και μπήκε στή λίμνη λέγοντας:

«Χριστιανός είμι». Έτσι, ο φύλακας Αγγλάιος έγινε ο τεσσαρακοστός μάρτυρας του Χριστού. Τό γεγονός αυτό γέμισε με μεγάλη χαρά τίς ψυχές των άγιων Μαρτύρων, οι όποιοι δόξασαν τον Θεό για τά μεγάλα και θαυμαστά έργα Του. Τήν άλλη μέρα τό πρωί οι δεσμοφύλακες πήραν τούς Άγίους Τεσσαράκοντα, τούς έσπασαν τά χέρια και τά πόδια και τούς έριξαν στή φωτιά. Τήν ώρα όμως πού εκτελούσαν τήν άποτρόπαια αυτή πράξη, πρόσεξαν ότι ένας από τούς μάρτυρες, ο πύ νέος και ο πύ δυνατός, ο όποιος λεγόταν Μελίτων, εξακολουθούσε ακόμα να ζει. Σκέφτηκαν τότε να μήν τον σκοτώσουν, αλλά να τον αφήσουν να ζήσει. Τόν παρέδωσαν μάλιστα στή μητέρα του, ή όποια καθ' όλη τη διάρκεια της νύχτας είχε παρακολουθήσει μαζί με άλλους χριστιανούς τό μαρτύριο του παιδιού της.

Συνέβη όμως τότε κάτι τό άπροσδόκητο και άπίστευτο. Η γενναία και ευσεβής εκείνη χριστιανή μάνα πήρε στους ώμους της τό παιδί της, τον γενναίο μάρτυρα άγιο Μελίωνα, και άρχισε να τρέχει για να προλάβει τούς δημίους, οι όποιοι είχαν ήδη φορτώσει στήν άμαξα τούς Άγίους Τεσσαράκοντα και τούς έπαιρναν, για να τούς κάψουν. Η φιλόθεη εκείνη μητέρα δεν ήσύχασε παρά μόνο όταν τοποθέτησε πάνω στήν άμαξα μαζί με τά άλλα σώματα των μαρτύρων και τό σώμα του δικού

της παιδιού. Για τό τελευταίο αυτό γεγονός με θαυμασμό σημειώνει ο Γαλανός: «εις τοιαύτην μητέρα τοιούτος ήξιζεν υίός, και τοιούτου υιού τοιαύτη ήδύνατο είναι ή μήτηρ». Στο τέλος, οι φοβεροί εκείνοι δήμιοι, αφού τούς έκαψαν, έριξαν τά λείψανα των Άγιων στο δίπλανό ποτάμι. Τρεις μέρες άργότερα, οι άγιοι εμφανίστηκαν σε όνειρο στον επίσκοπο των χριστιανών της Σεβαστείας Πέτρο και του υπέδειξαν τό σημείο στο όποιο βρίσκονταν τά άγια λείψανά τους. Έκείνος με τή βοήθεια μερικών ευσεβών χριστιανών προσέλεξε με ευλάβεια και κατάνυξη τά ιερά λείψανα των άγιων Τεσσαράκοντα Μεγαλομαρτύρων.

Η μνήμη των άγιων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων γιορτάζεται στις 9 Μαρτίου, και συνήθως συμπύπει μέσα στήν άγία Τεσσαρακοστή. Σύμφωνα με τή ρήση του ιερού Χρυσοστόμου, «μνήμη άγίου, μίμησις άγίου», καλούμαστε και έμεις σήμερα, τιμώντας τούς άγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρες, να μιμηθούμε λίγες από τίς άρετές τους και να προετοιμάσουμε τον εαυτό μας κυρίως πνευματικά κατά τήν περίοδο αυτή των νηστειών, να υπομένουμε τίς δοκιμασίες, τίς θλίψεις και τούς πειρασμούς δοξολογώντας τον Θεό μέχρι τέλους, για να αποκτήσουμε πνευματικούς καρπούς. Με τον τρόπο αυτό θά ευαρεστήσουμε τον Κύριό μας, όπως ακριβώς έπραξαν με τό μαρτύριό τους και οι άγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες.

Τά όνόματα των άγιων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων είναι:

Αγγίας, Αγγλάιος, Αέτιος, Αθανάσιος, Ακάκιος, Αλέξανδρος, Βιβιανός, Γάιος, Γοργόνιος, Γοργόνιος (έτερος), Δομετιανός, Δόμνος, Έκδίκιος, Εύνοϊκός, Εύτύχης, Εύτύχιος, Ηλιανός, Ηλίας, Ηράκλειος, Ησύχιος, Θεόδουλος, Θεόφιλος, Ιωάννης, Κλαύδιος, Κυρίλλος, Κυρίων, Λυσίμαχος, Μελίτων, Νικόλαος, Ξανθίας, Ουαλέριος, Ουάλης, Πρίσκος, Σακερδών, Σεβηριανός, Σισίνιος, Σμάρραγδος, Φιλοκτήμων, Φλάβιος και Χουδίων.

Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὸν ἀγῶνα τῆς Παλιγγενεσίας

τοῦ κ. Θεοδώρου Α. Ἀντωνιάδη, Φιλολόγου

Ἡ περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας εἶναι ἓνα τραγικό ἱστορικό τοπίο στήν πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, πού τό πότιζαν αἰῶνες τά πικρότατα δάκρυα καί οἱ στεναγμοί τῶν προγόνων μας. Ἐκλαψε γοερά καί θρήνησε τό Γένος μας, ὡς ἄλλος Ἰσραήλ, «ἐπί τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος...». Ὅμως ἡ φυλή μέσα ἀπό τόν πόνο καί τόν καημό της, ὁραματιζόταν τή λύτρωση της, λαχταροῦσε τήν ἐλευθερία της, ἔπλεκε τά ὄνειρα της, ὀργάνωσε τήν ψυχική της ἄμυνα καί ἀντίσταση καί πάνω ἀπ' ὅλα ποτέ δέν ἔχασε τήν ἐλπίδα της ὅτι, «πάλι μέ χρόνια, μέ καιρούς.....».

Γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν φοβερῶν ἐπακόλουθων τῆς μαύρης δουλείας, πολύ σημαντικός καί οὐσιαστικός ἦταν ὁ ρόλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, πού ἀμέσως μετά τήν ἀποφράδα Τρίτη τῆς 29ης Μαΐου 1453, ἀνέλαβε νά στυλώσει τό φρόνημα, νά περιθάψει καί νά ἐπουλώσει τίς πληγές, νά παρηγορήσει τίς ἀπελπισμένες ψυχές, νά καλλιεργήσει τήν ἀπαντοχή, νά ἐνισχύσει τήν πίστη καί νά σταθεῖ παράλληλα θεματοφύλακας τῆς ἐθνικῆς παρακαταθήκης, τῆς ἱστορίας καί τῆς παράδοσης τῶν ὑποδούλων. Εἶναι στρατιά ὀλόκληρη καί πλήθος ἀμέτρητο οἱ νεομάρτυρες τῆς Τουρκοκρατίας, λαϊκοί καί κληρικοί, πού μέ τή σταθερή καί ἀκλόνητη πίστη τους, τό ὑψηλό ἦθος τους, τήν εὐψυχία τους, στήριξαν τό γένος καί ἐνδυνάμωσαν τήν ἀποφασιστικότητά του γιά τήν παλιγγενεσία του. Σέ ὅλη τήν ἔκταση τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ὅπου ὁ Ἑλληνισμός, πολυάριθμος ἢ ὀλιγάριθμος κρατιόταν, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί οἱ κατά τόπους ἀρχιερεῖς καί ἐπίσκοποι, ἔγιναν οἱ σοφοί καθοδηγητές τῶν σκλαβωμένων, οἱ διαπρύσιοι κήρυκες τῆς ἀφοσίωσης καί προσήλωσης στά ἱερά καί τά ὅσια τῆς ἑλληνορθόδοξης παράδοσης, οἱ θεματοφύλακες τῆς πατρῴας πνευματικῆς κλη-

ρονομίας. Ὡς τροφός καί φιλόστοργη μητέρα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπεράσπισε μέ τό αἷμα της τό ποιμνίό της ἀπό τήν ἀλόγιστη βία καί τήν αὐθαιρεσία τοῦ ἀδίστακτου δυνάστη, προστάτευσε τοὺς πιστοὺς της ἀπό τοὺς προβατόσχημους λύκους τῆς παπικῆς καί προτεσταντικῆς προπαγάνδας καί μέ τά ἄνθη τῆς εὐλάβειάς της θωράκισε τό πλήρωμά της ἀπέναντι στίς ἐπιβουλές τῶν ποικιλώνυμων ἐχθρῶν της. Οἱ ἐκκλησίες καί τά μοναστήρια ἔγιναν τά φυτώρια καί τά σχολεῖα πού καλλιέργησαν τήν ἀρετή, πού προετοίμαζαν τό ἔδαφος γιά τό «μελλοῦμενο». Δέν εἶναι λίγοι οἱ ἀνώτεροι καί οἱ κατώτεροι κληρικοί πού μόχθησαν ἐπάξια καί στρατεύθηκαν ἀνεπιφύλακτα, γιά νά ἀποσοβήσουν φοβεροὺς κινδύνους πού παραμόνευαν κατά τοὺς τέσσερεις αἰῶνες τῆς δυσβάστακτης δουλείας καί νά προασπίσουν τό ποιμνίό τους ἀπό τοὺς κατατρεγμούς, τίς ἐκτοπίσεις, τοὺς βίαιους ἐξισλαμισμούς, τό φοβερό παιδομάζωμα, τοὺς βαριοὺς κεφαλικοὺς φόρους, τίς ἀρπαγές καί τίς λεηλασίες στίς πόλεις καί στήν ὑπαιθρο. Ἀπό τόν πρῶτο μετά τήν Ἄλωση πατριάρχη Γεννάδιο μέχρι τόν ἐθνομάρτυρα Γρηγόριο τόν Ε', ὅλοι τους ὑπερασπίστηκαν μέ θερμῆ καί αὐτοθυσία τήν ὀρθόδοξη πίστη, τήν ἐθνική ταυτότητα, τήν τιμή καί τήν ἀξιοπρέπεια τῶν ὑποδούλων. Ἡ Ἐκκλησία μέ τά περιορισμένα προνόμια πού ἔξασφάλισε ἀπό τόν κατακτητή, ἀγωνίστηκε ἐπίμονα γιά νά κρατήσει ἐνωμένο καί συμπαγές τό Γένος καί νά ἀνορθώσει τό χαμένο του ἠθικό καί τήν τσαλακωμένη περηφάνεια του. Ταπεινοὶ ἱεραπόστολοι, κληρικοί καί λαϊκοί, σειρά ὀλόκληρη ἀπό γνωστούς καί ἄγνωστους ἥρωες καί μάρτυρες στάθηκαν προδρομικές μορφές τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821. Ὁ Ἡλίας Μηνιάτης, ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης, ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης, ὁ Μελέτιος Πηγάς, ὁ Κύριλλος Λούκαρης, ὁ Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης, ὁ Κοσμάς

ὁ Αἰτωλὸς καὶ πλῆθος ἄλλοι, ἔσπειραν στίς βασανισμένες ψυχές τῶν ραγιαδῶν σπόρο ἐλευθερίας, βαθιάς πίστεως καὶ ἐλπιδοφόρου ἀναμονῆς. Μὲ τὸν γραπτό καὶ προφορικό τους λόγο οἱ μεγάλοι αὐτοὶ Διδάσκαλοι τοῦ Γένους ἀπὸ τὸν 17ο αἰῶνα καθοδηγοῦσαν τὸν λαὸ στὴν πορεία του γιὰ τὴν κορυφαία στιγμή τῆς ψυχικῆς του ἀνάτασης, γιὰ τὴν παλιγγενεσία του. Ἡ ἴδρυση σχολείων ἀνώτερων καὶ κατώτερων στὰ ἀστικά κέντρα καὶ στίς ὀργανωμένες κοινότητες ἦταν προτεραιότητα καὶ πρωταρχικὴ ἔγνοια τῆς Ἐκκλησίας. Φωτισμένοι ἱεράρχες καὶ ἱεροκῆρυκες προέτρεπαν γιὰ σπουδές στὰ Ἱερά Γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία. Κλασσικὸ παράδειγμα ἔθνεγερ-τη καὶ ἱεραποστόλου ὁ Πατροκοσμάς, ὁ μέγας διδάχος πού περιόδευε ἀπὸ πόλη σὲ πόλη καὶ ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ σὲ πολλὰ διαμερίσματα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ προέτρεπε τοὺς ἀδελφούς του ὅτι, «καλλίτερον νὰ ἔχεις ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰς τὴν χώραν σου, παρά νὰ ἔχεις βρύσες καὶ ποτάμια. Τὸ σχολεῖον ἀνοίγει ἐκκλησίες, ἀπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν τί εἶναι ὁ Θεός, τί εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς, οἱ ἄγγελοι, οἱ δαίμονες, παρὰδεισος, κόλασις... Διότι χωρὶς τὸ σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τὸ σκότος». Προβάλλοντας τὴ μεγάλη σημασία τῆς ἐθνικῆς γλώσσας καὶ παιδείας προέτρεπε πὼς «πρέπει νὰ σπουδάσετε τὰ παιδιά σας, γιὰ νὰ μαθαίνουν καλὰ τὰ ἑλληνικά γράμματα. Ἐξ ἄλλου, ἀδελφέ μου, τὸ γένος μας εἶναι ἑλληνικὸ καὶ οἱ πρόγονοί μας οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἤκμασαν εἰς σοφίαν τόσο πού οἱ ἄλλοι λαοὶ μαθαίνουν ἑλληνικά γράμματα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ κατανοοῦν τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά συγγράμματα, διότι ἀποτελοῦν λαμπερὰ φανάρια γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρω-

πότητα». Στὴν ἰδιαίτερη μας πατρίδα Κύπρο ὁ ἐθνομάρτυρας ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός, στὸ ἰδρυτικὸ ἔγγραφο τοῦ Ἑλληνομουσείου Κύπρου (Παγκυπρίου Γυμνασίου) τὸ 1812, ἐκδήλωνε ὅλη τὴ βαθιά του ἀγάπη στὴν παιδεία, τὸν πόθο του νὰ ἰδρύσει ἓνα πνευματικὸ θερμοκήπιο τονίζοντας ὅτι: «εἰς τὸ κοινόν αὐτὸ Σχολεῖον νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες τῆς πολιτείας τὴν πατριὸν πίστιν αὐτῶν, τὸ μόνον προτιμότερον καὶ ἀναγκασιότατον, καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐν αὐτῷ καὶ ἦθι χρηστά, ὅπου εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν νὰ γίνωνται Θεοσεβεῖς, φρόνιμοι, χρηστοθήεις, δίκαιοι, φιλοπατριδες...»

Ἡ πρώτη χρονολογικὰ (1600,1611) ἐπανάσταση μὲ πρωτεργάτες τὸν Τρίκκης Διονύσιο (Σκυλόσοφο) καὶ τὸν Καρδίτσης Σεραφεῖμ, πού ἔδειξε στὸ Γένος τὸν τραχύ δρόμο τῆς θυσίας καὶ ἡ δράση ἄλλων κληρικῶν ἀπὸ τίς πρώτες δεκαετίες τῆς Τουρκοκρατίας ὡς τὴν ἡρωικὴ θυσία τοῦ Καλόγερου Σαμουήλ στὸ Κούγκι τοῦ Σουλίου τὸ 1803, φανερόνουν περὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀντίστασης ποτέ

δὲν ἐξέλιπε ἀπὸ τίς καρδιές τῶν σκλαβωμένων. Ἡ μεγάλη ὥρα τῆς Ἐπανάστασης πού πλησίαζε εἶχε κατάλληλα προετοιμαστεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία πρωτοπορώντας θά εὐλογοῦσε τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγώνα γιὰ τὴν ἐλευθερία. Τὰ θεμέλια αὐτῆς τῆς Ἐπανάστασης ἦταν πνευματικά. Ἦταν ἡ ἴδια ἓνας ἐθνικός εὐαγγελισμός. Ἀποφασίστηκε καὶ πραγματοποιήθηκε μὲ μόνον ἐφόδια καὶ ὅπλα τὴν πίστη τῶν ἀγωνιστῶν στὸν Χριστό, τὴ λαχτάρα γιὰ ἐλευθερία καὶ τὴν ἀπόφαση γιὰ θυσία πού ἐνέπνευσαν στὸ ἔθνος ταπεινοὶ ἱεραπόστολοι,

λαϊκοί και κληρικοί. Κάθε φορά που φτάνουμε στην 25η Μαρτίου 1821 «μπρός σ' αυτή την αιώνια κορυφή», για να χρησιμοποιήσουμε μία έκφραση του Διονύσιου Σολωμού, συνειδητοποιούμε ένα θαύμα που τό ήθικό του μέγεθος αρμόζει να δεσπόζει αδιάκοπα στην ελληνική ζωή. Ξέροντας οι Τούρκοι πως ο ξεσηκωμός των ραγιάδων ήταν έργο και της Έκκλησίας προχώρησαν άμέσως σε διώξεις, φυλακίσεις και εκτελέσεις ανώτερων κληρικών, για να εκφοβίσουν και να τρομοκρατήσουν τον λαό. Μέ σουλτανικά διατάγματα οι κατά τόπους στρατιωτικοί διοικητές έπρεπε να πάρουν τά αναγκαία μέτρα για να καταστείλουν την εξέγερση. Στην Κωνσταντινούπολη συλλαμβάνουν τον Οικουμενικό Πατριάρχη και μέ συνοπτική διαδικασία τον απαγχονίζουν την Κυριακή του Πάσχα του 1821 μέ την κατηγορία «ότι έφάνη ανάξιος του πατριαρχικού θρόνου και άπιστος προς την Πύλην και ραδιούργος». Παράλληλα συλλαμβάνονται και οδηγούνται στον θάνατο και άλλοι άρχιερείς και ιερωμένοι. Έκκλησίες και ιεροί χώροι βεβηλώνονται, λεηλατούνται και κατεδαφίζονται, ενώ σφαγές άμάχων συντελούνται σε πολλές περιοχές της Όθωμανικής αυτοκρατορίας. Βαρύ φόρο αίματος θά πληρώσει και ή Κύπρος. Ο Τούρκος διοικητής θά συλλάβει

και θά εκτελέσει μέ άπαγχονισμό τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, τους άλλους άρχιερείς και τους προκρίτους μέ άπώτερο σκοπό να εκφοβίσει και να προλάβει την επέκταση της Έπανάστασης στό νησί.

Σέ όλα όμως τά μέτωπα του άγώνα, σε στεριά και θάλασσα, ή Έκκλησία δέ θά δειλιάσει, δέ θά λιγοψυχήσει. Η παρουσία της θά είναι έντονη και πρωταγωνιστική. Στίς ένθουσιώδεις συνάξεις των πολεμιστών μέσα και έξω από τους ιερούς ναούς θά εύλογήσει τίς σταυρόσχημες επαναστατικές σημαίες και θά πρωτοστατήσει στίς δοξολογίες για την άπελευθέρωση των πόλεων και των χωριών.

Ο άπανταχού Έλληνισμός τιμώντας κάθε χρόνο την έθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821, δικαιολογημένα άποτίζει φόρο τιμής και εύγνωμοσύνης προς τή Μητέρα Εκκλησία του, που μέ τον άκάνθινο στέφανο του μαρτυρίου της «στά τέσσερα μαύρα άτέλειωτα εκατόχρονα» της πικρής δουλείας έγινε ο σύντροφος και ο συμπαραστάτης του Γένους στον ύπερτατό του άγώνα. Δοξολογούμε και εύχαριστούμε τον Κύριό μας, που εύδόκησε μέ τίς θυσίες των πιστών Του κληρικών και λαϊκών να έλθει ή έλευθερία και ή παλιγγενεσία του λαού Του.

Ἡρωϊκοί Ἀπόηχοι

τῆς κ. Κλαίρης Ἀγγελίδου

πρώην Ὑπουργοῦ Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ

Ἔχουν περάσει πενήντα ὀκτώ χρόνια ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ Ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ, τὸ 1955. Τὸ κάλεσμα τότε τοῦ Διγενῆ, πυρπόλησε τίς ψυχές τῶν ἐφήβων τῆς Κύπρου, πού πρόστρεξαν νά καταταγοῦν, ἀψηφώντας τὸν κίνδυνο κάμνοντας ὑπέρβαση τοῦ θανάτου.

Καὶ πολέμησαν... καὶ θυσιάστηκαν... καὶ ἀπαγχονίστηκαν... καὶ ὑπέστησαν φρικτὰ βασανιστήρια ... καὶ ἄντεξαν ... καὶ χαμογελοῦσαν ... καὶ τραγουδοῦσαν ... μπροστὰ στὰ ἐκπληκτὰ μάτια τοῦ κατακτητῆ, πού δὲν καταλάβαινε, τί σοὶ ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί, πού μπροστὰ στὴν ἀγχόνη χαμογελοῦν.

Κι ἡ ἀπάντηση: «Εἶναι Ἕλληνες.

Εἶναι μιά λέξη πού δὲν μπορεῖτε νά κατανοήσετε».

Ὅμως οἱ ἥρωες δὲν ἔμειναν στὴν ἀθανασία γιὰ τὸν ἡρωϊσμό τους μόνο.

Ἔμειναν ἀθάνατοι γιὰ τὸ ἦθος τους, τὴν πίστη τους στὸν Θεό, τὴν ὑπερμετρη λατρεία πρὸς τὴν Πατρίδα, τὴν ἀνθρωπιά, τὸ σθένος τῆς ψυχῆς πού πήγαζε, γιατί ὁ Θεός ἦταν τὸ φῶς τῆς ψυχῆς τους.

Παιδιά οἱ περισσότεροὶ τῆς ΟΧΕΝ, γαλουχημένοι ἀπὸ πηγές τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπλοὶ καὶ ταπεινοί, γεμάτοι ἀγάπη γιὰ τὸ συνάνθρωπο, ἀφιλοκερδεῖς, μέ ὀράματα, πίστη στὶς ἀξίες τῆς ζωῆς.

Αὐτὸ τὸ ΗΘΟΣ εἶναι ἐκεῖνο πού ξεχωρίζει τὸν Ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ, ἀπὸ ἄλλους ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῆς ἴδιας ἐποχῆς.

Δὲν ὑπῆρχε τὸ μίσος, ἀλλὰ ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας τοῦ σκλαβωμένου τόπου τους.

Ὁ Μάρκος Δράκος, κάθε φορὰ πού ἦταν ὑποχρεωμένος νά στήσει μιά ἐνέδρα, ἔβαζε τοὺς συντρόφους του καὶ γονυπετεῖς παρακαλοῦσαν τὴν Παναγία νά τοὺς συγχωρέσει.

«Παναγία μου, δὲν θέλουμε νά σκοτώσουμε

κανένα, ἀλλὰ πρέπει γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Πατρίδας μας. Συγχωρέσέ μας».

Κι οἱ ἥρωες τῆς ἀγχόνης, ὅταν τοὺς ἔπαιρναν στὴν ἀγχόνη, ἔψαλλαν ὕμνους στὸν Θεό, ἀναστάσιμους, νά συγχωρέσει ὁ Θεός τοὺς δῆμούς τους.

Ὁ Μιχαλάκης Καραολῆς δὲν μαρτύρησε ποτέ ποιός ἦταν ὁ πραγματικός ἔνοχος πού σκότωσε τὸν Ἡρόδοτο Πουλλῆ. Προτίμησε νά πεθάνει, παρὰ νά μαρτυρήσει τὸν σύντροφό του. Μεγαλεῖο ψυχῆς.

Ὁ Χαρίλαος Μιχαῆλ στὴ μάχη πού ἔγινε στό Μερσινίκι, ἐνῶ μποροῦσε νά διαφύγει, ἔμεινε ἐκεῖ δίπλα στὸν πληγωμένο φίλο του, Ἀνδρέα Ζάκο, συνελήφθη καὶ ἀπαγχονίστηκε μαζί του. Ὑψιστο δεῖγμα φιλίας.

Τί νά πῶ γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴ λεβεντιά τοῦ πρώτου ἥρωα μαθητῆ, τοῦ σημαιοφόρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου Πετράκη Γιάλλουρου.

Καὶ τί νά ἀφηγηθῶ γιὰ τὴν αὐταπάρνηση τῆς Λουκίας Παπαγεωργίου, ἀπὸ τὸ Αὐγόρου, μη-

τέρας ἕξι παιδιῶν καὶ ἐγκύου, πού βγήκε ἀπὸ τὸ σπίτι της γιὰ νά ὑπερασπίσει τὸν ἀνήλικο μαθητῆ πού κατεδίωκαν οἱ Ἄγγλοι στρατιῶτες. Στάθηκε μπροστὰ τους νά ὑπερασπίσει τὸ παιδί καὶ ἔφαγε τὴ σφαῖρα κατάστηθα. Τὴ δολοφόνησαν ἐν ψυχρῶ.

Ὁ Ἀγώνας τῆς ΕΟΚΑ ἀνέδειξε τὴ λεβεντιά, τὴν αὐταπάρνηση, τὴν ἀγάπη στὴν Πατρίδα καὶ τὴν πίστη στὸν Θεό, τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς, τὴν ἀγωνιστικότητα, τὴν αὐτογνωσία, τὴν προσήλωση στό καθήκον.

Εἶναι ἕνας Ἀγώνας πού ἡ σύγχρονη γενιά καὶ οἱ μελλούμενες πρέπει νά ἀντλοῦν διδάγματα. Ἦταν ἕνας Ἀγώνας ΗΘΟΥΣ καὶ ΚΑΛΟΥΣ ΨΥΧΗΣ.

Τό κριτήριο τῆς Ἀλήθειας

τοῦ π. Ἀνδρέα Γκατζέλη

Ο μεγαλύτερος ἐχθρός τοῦ ἀνθρώπου, ἀδιαμφισβήτητα, εἶναι ὁ θάνατος. Ἡ νίκη ἐναντία στόν θάνατο ἀποτελεῖ τό σημαντικότερο ὑπαρξιακό πρόβλημα. Πρόβλημα πού μέ μεγάλη προθυμία προσπαθοῦν νά λύσουν καί νά ἀπαντήσουν οἱ διάφορες θρησκείες, φιλοσοφίες, ιδεολογίες, αἰρέσεις. Καί οἱ ἀπαντήσεις πού προκύπτουν εἶναι τόσες πολλές ὅσες καί οἱ ομάδες πού ἀσχολοῦνται μέ τό θέμα.

Ποιά ὅμως, ἀπ' ὅλες αὐτές τίς θρησκείες καί τά ιδεολογικά ρεύματα, δίνει οὐσιαστική λύση στό ὑπαρξιακό ζήτημα; Ποιά πραγματικά καταργεῖ τόν θάνατο δίνοντας ἐμπειρική γεύση τῆς Ἀναστάσεως;

«Αὕτη δέ ἐστίν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσιν σέ τόν μόνον ἀληθινόν Θεόν καί ὄν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν» (Ἰωάν. 17/ιζ, 3). Τό ἀδιάψευστο στόμα τοῦ Κυρίου, μάς βεβαιώνει πώς ἡ αἰωνιότητα τήν ὁποία ἀναζητοῦμε εἶναι ἀποτέλεσμα γνώσης. Καί πύο συγκεκριμένα «γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β Κόρ. 6/στ, 15).

Αὐτό σημαίνει πώς ἡ σωστή γνώση τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ, μάς ἀποκαλύπτει τήν αἰωνιότητα καί μάς καθιστᾶ ἱκανούς νά μετέχουμε σέ αὐτήν. Γνώση κατά τή βιβλική καί πατερική ἀντίληψη σημαίνει κοινωνία ἐν τῇ ὑπάρξει. Γνωρίζω τόν Χριστό σημαίνει ὅτι μέ κάποιον τρόπο ἡ ζωή Του ἔχει γίνει δική μου ζωή.

Κατά τήν πατερική ρήση «ὁ Χριστός ἐγκρύπτεται ἐν ταῖς ἐντολαῖς». Κατά συνέπεια ὅσο βαθύτερα εἰσδύουμε στό πνεῦμα τῶν ἐντολῶν, τόσο πύο συγκεκριμένη γίνεται ἡ θεωρία μας καί ἡ γνώση μας γιά τόν Θεό. Ὅπως γράφει ὁ γέροντας Σωφρόνιος τῆς μονῆς Τιμίου Προδρόμου Ἐσσεξ: «οἱ ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου ἔχουν τήν ιδιότητα νά ἀνοίγουν τήν καρδιά καί τό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὡς τίς ὑπερκόσμιες διαστάσεις, ὡς τῇ θείᾳ ἀπεραντοσύνη.»

Ὅταν αὐτές οἱ ἐντολές γίνουν ὁ τρόπος ἐκφρασῆς μας, τότε θά ζοῦμε ἀπό ἐδῶ

παραδεισένια. Μέ ἄλλα λόγια ὅταν ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν γίνει ἡ φυσιολογική μας ἀντίδραση σέ κάθε περίσταση τοῦ βίου, τότε ἡ ὑπαρξή μας θά ἔχει καταστεί ἱκανή γιά τήν αἰωνιότητα μαζί μέ τόν Θεό. Διότι «στό μέτρο τῆς ἐξομοιώσεώς μας πρὸς τόν Χριστό κατά τήν γήινη ἐμφάνισή Του θά ὁμοιωθοῦμε ἀσφαλῶς πρὸς Αὐτόν καί κατά τό Θεῖο Εἶναι Του», μάς βεβαιώνει καί πάλι ὁ γέροντας Σωφρόνιος.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν μπορεῖ νά γίνει μέτοχος τῆς αἰώνιας ζωῆς καί νά νικήσει τόν θάνατο ὅταν γνωρίσει τόν Θεό. Γνωρίζει τόν Θεό ὅταν τηρεῖ τίς ἐντολές Του. Τηρεῖ τίς ἐντολές Του ὅταν ἐφαρμόζει στή ζωή του μέ κάθε τρόπο τήν ἐντολή τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ἡ ἐκπλήρωση τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ὁδηγεῖ στήν κορύφωση τῆς θεογνωσίας.

Στό ἐρώτημα: «Ἐπάρχει κάποιο κριτήριο πού νά μάς βοηθᾶει νά ἀναγνωρίσουμε τήν ἀληθινή Ἐκκλησία;» ἡ ἀπάντηση εἶναι πώς ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθρούς εἶναι τό μόνον ἀσφαλές κριτήριο. Μέ τό κριτήριο αὐτό μποροῦμε νά διακρίνουμε τήν ἀληθινή Ἐκκλησία, αὐτή πού κρατᾶ καί ἐφαρμόζει τή διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Τῇ μοναδικῇ Ἐκκλησίᾳ πού γνωρίζει τόν Θεό «καθὼς ἐστί».

«Ἐπομένως, ἀληθινή Ἐκκλησία εἶναι ἐκείνη πού διατηρεῖ ζωντανή τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ἡ ὑπαρξή τῆς ἀγάπης αὐτῆς στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, διατηρεῖ ζωντανή καί τήν κοινωνία της μέ τόν Θεό τῆς ἀγάπης. Ἡ διατήρηση τοῦ πνεύματος αὐτοῦ μαρτυρεῖται καί μέ τήν παρουσία προσώπων πού τό ἐνσαρκώνουν στή ζωή τους. Αὐτό βεβαιώνει σέ ἱστορικό ἐπίπεδο τήν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας», γράφει ὁ μαθητής τοῦ γέροντος Σωφρονίου Ἀρχιμανδρίτης Ζαχαρίας.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Λεμεσοῦ, ἐφαρμόζοντας τήν ἐντολή αὐτή τοῦ Κυρίου μας, μέ τήν εὐλογία τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη μας κ. Ἀθανασίου, ἴδρυσε καί λειτουργεῖ γραφεῖο στήριξης τῶν ἐξαπατημένων ἀπό καταστροφικές λατρεῖες ἀδελφῶν μας. Τό γρα-

Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τό 1821 ἀποτελεῖ ὀρόσημο στήν ἱστορία τῆς Κύπρου καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς, μέ τά τραγικά γεγονότα τοῦ χρόνου ἐκείνου, πού κορυφώθηκαν μέ τό σφαγιασμό τῶν Ἀρχιερέων καί ἑκατοντάδων ἄλλων κληρικῶν καί λαϊκῶν.

“Αἱ σφαγαί ἐπανελήφθησαν καθ’ ὅλας τῆς νήσου τās ἐπαρχίας μεθ’ ἐπόμενων συλήσεων. Ἐπί μῆνας ἕξ γενικῶς ἐπεκράτη φόβος μεταξύ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ ἀγρόται ἐσώζοντο εἰς τά δάση ἢ ἐν Καραμανία, οἱ προεστώτες, οἱ ἱερεῖς, οἱ εὐκατάστατοι Ἕλληνες, διαφεύγοντες τοὺς γεννισάρους, κατέφευγον εἰς τήν προστασίαν τῶν ἐν Λάρνακι εὐρωπαϊῶν Προξένων”. “Πάσαι αἱ ἑλληνικαί ἐκκλησίαι καί τά μοναστήρια πού ἦσαν πλούσια εἰς χρήματα, δωρεάς καί βοήθημα καί εἰς ἱερά σκευή, ἐπεγυμνώθησαν αὐτῶν· οἱ ἀγροῖ ἐμειναν ἔρημοι καί ἡ γεωργία παντελῶς κατεστράφη, καί κάθε εἶδος ἐμπορίου ἔπαυσε”.

Ἡ ἀπάνθρωπη καί θηριώδης συμπεριφορὰ τῆς Πύλης ἄρχισε μετά τό 1830 νά γίνεται ἠπιότερη. Τό 1830 καί 1838 ἡ Πύλη προέβη σέ μερικές πύ φιλελεύθερες χειρονομίες πρὸς τοὺς Κυπρίους, ἀλλά μέ πολλή εὐκολία ἐπέτρεπε τήν καταπάτησή τους. Ἀκόμη καί ὅσα διηρπάγησαν ἀπό ναοὺς καί μονές διετάχθη νά ἀποδοθοῦν ἀλλά τελικὰ ἐλάχιστα ἐπεστράφησαν. Τό ἴδιο καί οἱ διοικητικὲς μεταρρυθμίσεις τοῦ 1839 μέ τό Χάττι-Σερίφ τοῦ σουλτάνου Ἀβδούλ Μετζίτ, ἐλάχιστα ὠφέλησαν τοὺς χριστιανούς τῆς Κύπρου. Ἀλλά καί ἀργότερα, τό 1856, ὅταν ὁ ἴδιος σουλτάνος ἐξέδωσε τό γνωστό Χάττι-Χουμαγιούν τό ὁποῖο προνοοῦσε οὐσιαστικὲς μεταρρυθμίσεις πρὸς ὄφελος τῶν χριστιανῶν τῆς αυτοκρατορίας του, στήν Κύπρο ἐλάχιστα ἐφαρμόσθηκαν ἐξ αἰτίας τῆς βίαιης ἀντίδρασης τοῦ φανατικοῦ τουρκικοῦ ὄχλου, ἰδιαίτερα

τῆς Λευκωσίας.

Ἡ κακοδιοίκηση καί ἡ τουρκικὴ τυραννία ἢ ὁποῖα ὀδηγοῦσε στήν ἐρήμωση τῆς Κύπρου καί στόν ἐκπατρισμό πολλῶν κατοίκων τῆς, ὄθησαν τόν Γάλλο Πρόξενο Mechain (1817-1829) νά ὑποβάλλει τό 1825 στοὺς ἀνώτερους του τή σκέψη ὅτι ἡ Κύπρος θά εὐδαιμονοῦσε ἂν ἐτίθετο ὑπὸ εὐρωπαϊκὴ καί μάλιστα γαλλικὴ διακυβέρνηση. Ἀπὸ τότε οἱ Πρόξενοι τῆς Γαλλίας, συχνά προσπαθοῦσαν νά ἐμπνεύσουν στή Γαλλικὴ Κυβέρνηση μιά τέτοια πολιτικὴ βλέψων ἐπὶ τῆς Κύπρου. Ἰδιαίτερα μετά τόν ἀτυχὴ γιὰ τὴ Γαλλία Γαλλογερμανικὸ πόλεμο τοῦ 1871 καί τὴν ἀπώλεια τῆς Ἀλσατίας καί Λωραίνης, ὁ Γάλλος Πρόξενος Laffon πρότεινε στή Γαλλικὴ Κυβέρνηση τόν ἐποικισμό τῆς Κύπρου μέ Γάλλους πρόσφυγες τῶν δύο ἐκείνων ἐπαρχιῶν, διότι ἡ Κύπρος δέν ἔπρεπε νά θεωρεῖται ξένη πρὸς τὴ Γαλλία - ἔγραφε - λόγω τῆς μακρᾶς ἄλλοτε διακυβερνήσεως τῆς ἀπὸ τοὺς Γάλλους Λουζινιανούς. Τελικὰ ὅμως δέν ἦταν ἡ Γαλλία πού ἐπέπρωτο νά καταλάβει τὴν Κύπρο μετά τοὺς Τούρκους, κατὰ τὴ μεταπολίτευση τοῦ 1878, ἀλλά ἡ Ἀγγλία!...

Τὰ τραγικά γεγονότα τοῦ 1821 ἀποτελοῦν ὀρόσημο στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἡ τουρκικὴ θηριωδία ἐπεδίωξε καί ἐπέφερε καίριο πλήγμα στήν μέχρι τότε μεγάλη ἰσχύ τῆς πού ἔπαιζε ἓνα σημαντικό ρόλο στή διακυβέρνηση τοῦ τόπου. Ἀλλά παρὰ τό κτύπημα πού ὑπέστη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, καί τὴν ἐλάττωση τῆς ἰσχύος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων τῆς, δέν ἔπαυσαν αὐτοὶ ν’ ἀποτελοῦν μέχρι τέλους τῆς Τουρκοκρατίας, τοὺς φυσικοὺς ἐκπροσώπους τῶν ραγιαδῶν, ἐξακολουθώντας νά ἔχουν τά δικαιώματα καί τίς ἐξουσίες πού ἀπέρρεαν ἀπὸ τά βεράτια πού τοὺς παρεχωροῦντο.

Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ διετέλεσαν Ἀρχιεπίσκοποι οἱ ἐξῆς: Ἰωακείμ (1821-1824), Δαμασκηνός (1824-1827), Πανάρετος (1827-1840),

Ίωαννίκιος (1840-1849), Κύριλλος Α΄ (1849-1854), Μακάριος Α΄ (1854-1865) και Σωφρόνιος (1865-1900) ο τελευταίος της Τουρκοκρατίας και πρώτος της Αγγλοκρατίας.

Μετά τον μαρτυρικό θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και των Μητροπολιτών, ο Τούρκος Κυβερνήτης Κουτσιούκ Μεχμέτ διέταξε την αποφυλάκιση των τεσσάρων κληρικών όμηρων: του Οικονόμου της μονής Απ. Βαρνάβα Ίωακείμ, του Αρχidiaκόνου της Πάφου Παναρέτου, του Αρχιμανδρίτου Κιτίου Λεοντίου και του Ξεάρχου Κυρηναίας Δαμασκηνού, τους οποίους και όρισε ως διαδόχους των σφαγιασθέντων. Ύστερα από έγκριση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ήλθαν τρεις Επίσκοποι του Πατριαρχείου Αντιοχείας, για να κάμουν τις αναγκαίες χειροτονίες. Οί πίο πάνω τέσσερεις κληρικοί διαδέχθηκαν τους

έθνομάρτυρες Αρχιεπίσκοπο, και Μητροπολίτες Πάφου, Κιτίου και Κυρηναίας, αντιστοίχως. Ο νέος Αρχιεπίσκοπος Ίωακείμ (1821-1824), βρέθηκε ενώπιον τεραστίων οικονομικών και

άλλων προβλημάτων που δημιούργησε για την Έκκλησία ή τελευταία δοκιμασία της και, στερούμενος πείρας και ποιμαντικής γνώσεως, αναγκάστηκε (21 Μαΐου 1824), κατόπιν “ανακτορικής προσταγής” ή οποία εξεδόθη ύστερα από αίτηση των Κυπρίων, να παραιτηθή, διότι “δέν εύρισκεν έαυτόν ικανόν εις τούς ένεστώτας καιρούς”. Κατά την αρχιερατεία του δέν συνέβη άλλο σοβαρό πολιτικό γεγονός παρά μόνο ή αντικατάσταση του Κουτσιούκ Μεχμέτ (Απρίλιος 1823).

Ο διάδοχός του Δαμασκηνός (1824-1827), ο μέχρι τότε Κυρηναίας, υπήρξεν άνθρωπος έντιμος και άκέραιος.

Τόν Δαμασκηνό διαδέχθηκε ο Πανάρετος (1827-1840), ο μέχρι τότε Πάφου. Έργάστηκε κι αυτός εύσυνείδητα για την ανόρθωση των

έκκλησιαστικών πραγμάτων. Τό 1830 πρωτοστάτησε στις προσπάθειες για την όργάνωση των Έλλήνων Κυπρίων σύμφωνα μέ τις έλευθερίες που παρεχώρησε ο σουλτάνος Αβδούλ Μετζίτ· τό ίδιο και κατά τις προσπάθειες του 1837 και 1838. Τό 1830 επανίδρυσε τή Σχολή του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού ή όποια είχε κλείσει μετά τά γεγονότα του 1821. Ο Πανάρετος “καίπερ άμέτοχος παιδείας, φιλόμουσος όμως και φιλόκαλος ών, άνεζωπύρησε τά φώτα τής παιδείας”.

Τό 1840 ο Αρχιεπίσκοπος Πανάρετος έξαναγκάστηκε από τούς Τούρκους να παραιτηθεί, ύστερα από έναντίον του ένέργειες αντιπολιτευομένων προκρίτων, “Λεμεσιανών και Λαρνακιωτών”, σύμφωνα μέ Χρονογραφικό σημείωμα, οί όποιοι είχαν έν τώ μεταξύ προσεταιρισθεί τόν Ξεαρχο του έθνομάρτυ-

ρος Κυπριανού, Ίωαννίκιο, που βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη. Ο Ίωαννίκιος κατά τις σφαγές του 1821 είχε διαφύγει στή Δύση μαζί μέ τόν Χωρεπίσκοπο Τριμυθούντος Σπυρίδωνα και

άρκετούς άλλους. Στο Παρίσι γνωρίστηκε μέ Τούρκους πολιτικούς οί όποιοι τόν ύποστήριξαν και, τελικά τόν βοήθησαν να επανέλθει στην Κύπρο και να καταλάβει τόν Αρχιεπισκοπικό θρόνο, ένώ ο Αρχιεπίσκοπος Πανάρετος έξαναγκαζόταν σε παραίτηση. Γι’ αυτό, καθ’ όλη την αρχιερατεία του ο Ίωαννίκιος (1840-1849) αντιμετώπιζε ισχυρή αντιπολίτευση από τούς άφοσιωμένους στόν Πανάρετο πιστούς. Ως Αρχιεπίσκοπος ο Ίωαννίκιος δέν πέτυχε πολλά πράγματα, άν και επί εποχής του έστάλησαν δύο αποστολές στην Κωνσταντινούπολη, τό 1840 και 1842, “διά τας κατεπειγούσας άνάγκας του τόπου”, ένώ μετέβη και ο ίδιος τό 1847, για να καταγγείλει τις άθαιρεσίες του Τούρκου Κυβερνήτη και των όργάνων του.

Θείες Λειτουργίες και Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Ἀθανασίου

Κυριακή 1 Ἰανουαρίου: μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κωνσταντίας καί Ἀμμοχώστου κ.Βασιλείου, συμμετείχε σέ ἀρχιερατικό συλλείτουργο στόν Μητροπολιτικό ἰ.ν. Ἁγ. Γεωργίου Παραλιμνίου.

Κυριακή 6 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί τόν Μεγάλο Ἁγιασμό τῶν Θεοφανείων στόν Καθεδρικό ἰ.ν. Ἁγ. Νάπας Λεμεσοῦ. Ἀκολούθως ἐν πομπῇ κατευθύνθηκε σέ παραθαλάσσια περιοχή τῆς Λεμεσοῦ ὅπου ἔγινε ὁ καθιερωμένος ἁγιασμός τῶν ὑδάτων καί ἡ κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τό βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων μέ τό παλαιό ἡμερολόγιο, συλλειτουργῆσε μετά τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Ταμασοῦ καί Ὁρεινῆς κ.Ἡσαΐα γιά τούς Ρώσους χριστιανούς πού διαμένουν στήν πόλη μας σέ ἀγρυπνία στό παρεκκλήσιο τοῦ Φιλανθρώπου Χριστοῦ στό Ζακάκι.

Κυριακή 13 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ στόν κατασκηνωτικό χώρο τῆς Μητροπόλεώς μας στόν Σαϊττά.

Τετάρτη 16 Ἰανουαρίου: χοροστάτησε στόν ἐσπερινό στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Ἁγ. Ἀντωνίου Λεμεσοῦ.

Πέμπτη 17 Ἰανουαρίου: προεξήρχε ἐσπερινοῦ μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων του, συγχοροστατούντων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κυρηνείας κ.Χρυσοστόμου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ.Νικολάου, στόν Μητροπολιτικό ἰ.ν. Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

Παρασκευή 18 Ἰανουαρίου: ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἄγει τά ὀνομαστήριά του, στόν ἴδιο ἰ.ν., προεξήρχε Ἀρχιερατικοῦ Συλλείτουργου, συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτη Κένυας κ.Μακαρίου, τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κωνσταντίας καί Ἀμμοχώστου κ.Βασιλείου, τοῦ Θεοφιλεστά-

του Ἐπισκόπου Λήδρας κ.Ἐπιφανίου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου.

Κυριακή 20 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ.ν. Ἁγ. Τριάδας Λεμεσοῦ.

Κυριακή 27 Ἰανουαρίου: συμμετείχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλείτουργο στόν ἰ.ν. Ἁγ. Γεωργίου Κοντοῦ στή Λάρνακα μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κιτίου κ.Χρυσοστόμου.

Σάββατο 2 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Ὑπαπαντῆς τῆς κοινότητας Πεντακώμου.

Κυριακή 3 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ.ν. Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Λουβαρά.

Παρασκευή 8 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν ἰ.μονή Ἀρχ. Μιχαήλ στό Μονάγρι.

Σάββατο 9 Φεβρουαρίου: χοροστάτησε στόν ἐσπερινό στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Ἁγ. Χαράλαμπος τῆς κοινότητας Ἐρήμης.

Κυριακή 10 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ.ν. Ἀρχ. Μιχαήλ τῆς κοινότητας Παρεκκλησιᾶς.

Πέμπτη 14 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Μητροπολιτικό ἰ.ν. Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς χειροτονίας του.

Κυριακή 17 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἰ.ν. Ἁγ. Θεοδώρου Τήρωνος τῆς κοινότητας Μοναγρούλιου.

Κυριακή 24 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἰ.ν. Παναγίας Τριχερούσας, κατά τή διάρκειά τῆς ὁποίας χειροτόνησε σέ Πρεσβύτερο τόν Εὐλαβέστατο Διάκονο π. Μιχαήλ Μπουλάτζια.

Ἰανουαρίου καί Φεβρουαρίου

Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

Τριτη 1 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἁγ. Τριάδος Λεμεσοῦ καί ἀκολούθως προέστη Δοξολογίας γιά τήν ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους στόν ἴδιο ἱ.ν.

Κυριακή 6 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί τόν Μεγάλο Ἁγιασμό τῶν Θεοφανείων στόν προσκυνηματικό ἱ.ν. Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης. Ἀκολούθησε ὁ ἁγιασμός τῶν ὑδάτων καί κατάδυση τοῦ Τιμίμου Σταυροῦ στήν παραθαλάσσια περιοχή Ἀμαθοῦντος, τήν ἴδια ἡμέρα χοροστάτησε στόν ἔσπερινό στήν πανηγυρίζουσα ἱ.μονή Τιμίμου Προδρόμου Μ.Ποταμοῦ.

Δευτέρα 7 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Τιμίμου Προδρόμου τῆς κοινότητας Ἄγρου.

Κυριακή 13 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἁγ. Νικολάου Λεμεσοῦ.

Πέμπτη 17 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Ἁγ. Ἀντωνίου. Τήν ἴδια ἡμέρα συγχοροστάτησε μέ ἄλλους Ἀρχιερεῖς στόν ἔσπερινό τῶν Ἁγίων Ἀθανασίου καί Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας στόν μητροπολιτικό ἱ.ν. Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

Παρασκευή 18 Ἰανουαρίου: συμμετεῖχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου στόν Μητροπολιτικό ἱ.ν. Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

Σάββατο 19 Ἰανουαρίου: χοροστάτησε στόν ἔσπερινό στόν ἱ.ν. Παναγίας Χρυσοπλατυτέρας τῆς κοινότητας Παραμύθας.

Κυριακή 20 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν προσκυνηματικό ἱ.ν. Ἁγίου Νεκταρίου Λεμεσοῦ.

Τετάρτη 23 Ἰανουαρίου: χοροστάτησε στόν ἔσπερινό στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Ἁγ. Νεοφύτου Συνοικισμοῦ Μακαρίου Γ'.

Κυριακή 27 Ἰανουαρίου: συμμετεῖχε σέ ἀρχι-

ερατικό συλλεῖτουργο στόν ἱ.ν. Ἁγ. Γεωργίου Κοντοῦ στή Λάρνακα μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κιτίου κ. Χρυσοστόμου.

Τετάρτη 30 Ἰανουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί προέστη τοῦ μνημοσύνου τῶν θενεώτων ἐκπαιδευτικῶν τῆς πόλης καί ἐπαρχίας Λεμεσοῦ.

Παρασκευή 1 Φεβρουαρίου: χοροστάτησε στόν ἔσπερινό στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Ὑπαπαντῆς τῆς κοινότητας Πεντακώμου, τό βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας τέλεσε τή Θεία Λειτουργία σέ ἀγρυπνία στόν Καθεδρικό ἱ.ν. Ἁγ. Νάπας.

Κυριακή 3 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἀπ. Ἀνδρέα Χαράκη.

Τρίτη 5 Φεβρουαρίου: χοροστάτησε στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Φωτίου στήν Ἁγία Φύλα.

Τετάρτη 6 Φεβρουαρίου: χοροστάτησε στόν ἔσπερινό στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Παρθενίου Λαμφάκου Π.Πολεμιδιῶν.

Παρασκευή 8 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία σέ ἀγρυπνία στόν ἱ.ν. Ἁγ. Νικολάου Λεμεσοῦ.

Κυριακή 10 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱ.ν. Ἁγ. Χαραλάμπους τῆς κοινότητας Ἐρήμης.

Κυριακή 17 Φεβρουαρίου: παρευρέθηκε σέ Πολυαρχιερατικό Συλλεῖτουργο Προκαθημένων καί Ἐκπροσώπων τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν στόν ἱ.ν. Ἁγ. Νικολάου στή Βηρυτό τοῦ Λιβάνου, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐνθρόνωσης τοῦ νέου Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ.κ. Ἰωάννη.

Κυριακή 24 Φεβρουαρίου: τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ.ν. Ἀπ. Βαρνάβα Συνοικισμοῦ Ἁγ. Ἰωάννου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΛΕΜΕΣΟΥ

Τήν πρώτη ημέρα του χρόνου, μνήμη του ἑν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας συμμετείχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου στό Παραλίμνι, μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κωνσταντίας καί Ἀμμοχώστου κ.Βασιλείου. Στόν πανηγυρικό ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς παρέστη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος χοροστάτησε σέ Δοξολογία γιά τήν 1η ἡμέρα τοῦ ἔτους στόν ἱερό ναό Ἁγίας Τριάδος Λεμεσοῦ.

Τήν Παρασκευή 4 Ἰανουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας παρέστη καί μίλησε στήν καθιερωμένη κοπή τῆς βασιλόπιτας τῆς Κοινότητος Νέων, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ.

Στις 6 Ιανουαρίου, ημέρα των Άγιων Θεοφανείων, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης τέλεσε πανηγυρική Θεία Λειτουργία και τόν Μεγάλο Άγιασμό στον Καθεδρικό ιερό ναό Αγίας Νάπας. Στή Θεία Λειτουργία παρέστη η Υπουργός Έσωτερικών κ. Ελένη Μαύρου και οι Αρχές της πόλης. Ακολουθώντας εν πομπή πορεύθηκαν με τη συνοδεία ιερού κλήρου και πλήθους πιστών σε παραθαλάσσιο χώρο του παλαιού λιμανιού της Λεμεσού, όπου πραγματοποιήθηκε ο άγιασμός των υδάτων.

Την ίδια ημέρα ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος τέλεσε τη Θεία Λειτουργία της μεγάλης έορτής των Θεοφανείων και τόν Μεγάλο Άγιασμό στον προσκυνηματικό ιερό ναό Θεοπατόρων Ίωακείμ και Άννης παρά τόν Άγιο Τύχωνα. Μετά τό πέρας της Θείας Λειτουργίας, συνοδευόμενος από ιερείς και εύσεβεις χριστιανούς, πορεύθηκαν σε παραθαλάσσιο μέρος της περιοχής Άμαθούντος, όπου πραγματοποιήθηκε ο καθιερωμένος άγιασμός των υδάτων.

Πραγματοποιήθηκε τήν Τρίτη 15 Ἰανουαρίου στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως μας ἡ ΝΗ΄ Ἱερατική Σύναξη τῶν ἱερέων πόλης καί ἐπαρχίας Λεμεσοῦ. Μετά τή σύναξη ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας παρέθεσε γεῦμα σέ ὅλους τούς ἱερεῖς μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων του.

Τήν Παρασκευή 18 Ἰανουαρίου, ἡμέρα μνήμης τῶν Ἁγίων Ἀθανασίου καί Κυρίλλου, Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ ἄγει τά ὀνομαστήριά του. Τήν προηγούμενη ἡμέρα, Πέμπτη 17 τοῦ μηνός, προεξήρχε τοῦ ἑσπερινοῦ πού πραγματοποιήθηκε στόν Μητροπολιτικό ἱερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, συγχοροστατούντων τῶν Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κυρηνείας κ.Χρυσοστόμου καί Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ.Νικολάου. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς του προεξήρχε Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας πού πραγματοποιήθηκε στόν ἴδιο ναό, συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Κένυας κ.Μακαρίου, Κωνσταντίας καί Ἀμμοχώστου κ.Βασιλείου, καί τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Λήδρας κ.Ἐπιφανίου καί Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου. Τό μεσημέρι παρέθεσε γεῦμα στό ὁποῖο παρακάθησαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ.Χρυσόστομος καί ἄλλοι Ἀρχιερεῖς. Κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας δέχθηκε στόν Μητροπολιτικό Οἶκο τίς εὐχές τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς πόλης μας καθώς καί πλήθους πιστῶν.

Στίς 26 Ἰανουαρίου, ἡμέρα Σάββατο, ἡ Φιλόπρωχος Ἀδελφότητα καί τό Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας διοργάνωσαν μονοήμερη ἐκδρομή σέ ἱερά προσκυνήματα μέ σκοπό τήν πνευματική ὠφέλεια τῶν πιστῶν. Οἱ ἐκδρομεῖς ἐπισκέφθηκαν τίς ἱερές μονές Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ στό Μονάγρι, τοῦ Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ καί τῆς Παναγίας Τρικουκιάς στόν Πρόδρομο. Τούς ἐκδρομεῖς συνόδευσαν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος καί ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ Ἀρχιμ. Ἰσαάκ.

Τήν Κυριακή 27 Ἰανουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος συμμετεῖχαν σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου Κοντοῦ στή Λάρνακα μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κιτίου κ. Χρυσοστόμου καί τῆς συμπλήρωσης 40 χρόνων Ἀρχιερατείας του.

Τή Δευτέρα 28 καί Τρίτη 29 Ἰανουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας, μέ τήν εὐκαιρία τῆς γιορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, παρέθεσε γεύματα πρός τιμήν τῶν Ἐπιθεωρητῶν καί Διευθυντῶν Μέσης, Δημοτικῆς καί Προδημοτικῆς Ἐκπαίδευσης στό Ἀρχονταρίκι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Τό ἀπόγευμα τῆς 29ης Ἰανουαρίου παρέστη σέ ἑορταστική ἐκδήλωση μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού πραγματοποιήθηκε στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Ὁμιλητής στήν ἐκδήλωση ἦταν ὁ καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νίκος Νικολαΐδης.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας τήν Πέμπτη 31 Ἰανουαρίου καί τή Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων παρέθεσε γεύματα στά μέλη τῶν Μαθητικῶν Συμβουλίων τῶν Δημοσίων καί Ἰδιωτικῶν Λυκείων, Τεχνικῶν Σχολῶν καί Γυμνασίων. Τό γεῦμα παρατέθηκε στό Ἀρχονταρῖκι τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως.

Τό Σάββατο 2 Φεβρουαρίου παρατέθηκε γεῦμα ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας στούς Συνεργάτες τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, στόν Μητροπολιτικό Οἶκο.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας τό Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ σέ συνεργασία μέ τήν Κοινότητα νέων καί τόν Ὅμιλο Ὁρθόδοξης καί Χριστιανικῆς Παράδοσης τοῦ Τεχνολογικοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου, πραγματοποίησαν τόν 4ο μαθητικό διαγωνισμό σύνθεσης καί ἐρμηνείας τραγουδιοῦ γιά μαθητές Γυμνασίων, Λυκείων καί Τεχνικῶν Σχολῶν καί τό 2ο Φοιτητικό Διαγωνισμό Τραγουδιοῦ στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως. Τό θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ ἦταν: «Ἡ Ἑλπίδα κόντρα στήν ἀπελπισία».

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Λεμεσοῦ τήν Κυριακή, 3 Φεβρουαρίου, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῆς μάνας τέλεσε ἐσπερινό στόν Μητροπολιτικό ἱερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς χοροστατοῦντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη μας κ.Αθανασίου. Ἀκολούθως πραγματοποιήθηκε ἐορταστική ἐκδήλωση στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεως ἀφιερωμένη στή μάνα. Ὁμιλήτρια στήν ἐκδήλωση ἦταν ἡ κ.Ἀγλαΐα Πισή μέ θέμα «Ἡ μάνα στόν πόνο».

Τήν Τρίτη 5 Φεβρουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθούντος κ. Νικόλαος συμμετείχαν στίς ἐργασίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Τήν Πέμπτη 7 Φεβρουαρίου παρατέθηκε στόν Μητροπολιτικό Οἶκο γεῦμα στούς Διευθυντές τῆς Τριτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης τῆς πόλης μας ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Λεμεσοῦ κ.Αθανάσιο, ἐνώ τή Δευτέρα 11 τοῦ μηνός στή Διοικοῦσα Ἐπιτροπή καί τούς καθηγητές τοῦ Τεχνολογικοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου, στά πλαίσια τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Πραγματοποιήθηκε τήν Τετάρτη 13 Φεβρουαρίου στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεως μας ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στή ζωή καί τό ἔργο τοῦ ἀείμνηστου ὑμνογράφου τῆς Ἐκκλησίας μας μ.Γεράσιμου Μικραγιαννανίτη. Ὁμιλητές ἦταν ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης καί Καμπανίας Ἀρχιμ. Γεώργιος Χρυσοστόμου καί ὁ Γέροντας Σπυριδῶν Μικραγιαννανίτης. Κατά τή διάρκεια τῆς ἐκδήλωσης προβλήθηκε ταινία γιά τή ζωή καί τό ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὑμνογράφου.

Στίς 14 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε ἡ ΝΘ Ἱερατική Σύναξι στήν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ μέ ὁμιλητές τόν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμ. Γεώργιο Χρυσοστόμου, Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας Ναούσης καί Καμπανίας μέ θέμα: «Τά ἱερά ἄμφια: ἱστορία –θεολογία –σύγχρονη πραγματικότητα» καί τόν Ὀσιολογιώτατο Ἱερομόναχο Σπυρίδωνα Μικραγιαννανίτη μέ θέμα: « Ὁ Ἱερομόναχος Διονύσιος Μικραγιαννανίτης ὡς πνευματικός καί ὡς Λειτουργός».

Στίς 17 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε πανηγυρικό Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν ἱερό ναό Ἁγίου Νικολάου στή Βηρυτό μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐνθρόνισης τοῦ νέου Πατριάρχῃ Ἀντιοχείας κ.κ. Ἰωάννου. Στό Συλλεῖτουργο παρευρέθησαν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ.Νικόλαος, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Ἰσαάκ, καί οἱ Ἀρχιμανδρίτες τῆς Μητροπόλεως μας Φιλόθεος καί Χρυσόστομος.

Τήν Πέμπτη 21, Παρασκευή 22 καί Σάββατο 23 Φεβρουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας συμμετείχε σέ συνεδρίες τῆς Ἐπιτροπῆς Λατρείας, πού πραγματοποιήθηκαν σέ χώρο τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ.Ἀθανάσιος καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ.Νικόλαος στά πλαίσια τοῦ Ποιμαντικοῦ τους ἔργου πραγματοποίησαν ἐπισκέψεις σέ σχολεῖα τῆς Μέσης καί τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσης ἀντίστοιχα τῆς πόλης καί ἐπαρχίας μας.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Άσκητές μέσα στον κόσμο, Τόμος Β

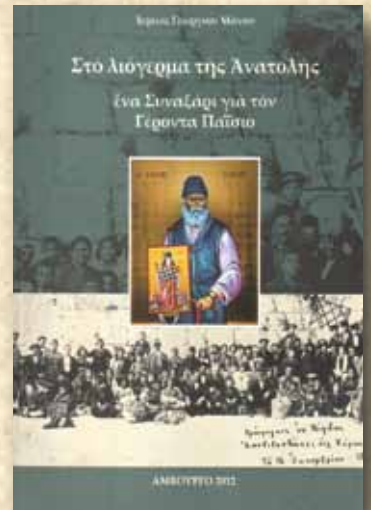

Πρίν από τέσσερα χρόνια εκδόθηκε ο πρώτος τόμος των Άσκητών μέσα στον κόσμο, ο οποίος αγκαλιάστηκε από τό αναγνωστικό κοινό μέ πολλή αγάπη. Ἡ ἐπίμονη ζήτηση τοῦ δευτέρου τόμου ἐπέσπευσε τήν ἐκδόσή του περιέχοντας εἴκοσι τέσσερις βιογραφίες Ἀσκητῶν μέσα στον κόσμο. Ἀπ' αὐτούς ἕνας εἶναι Ἐπίσκοπος, ἕνας Ἱερομόναχος, πέντε ἔγγαμοι Ἱερεῖς, δύο μοναχοί πού ἔζησαν μέσα στον κόσμο καί στό τέλος τῆς ζωῆς τους ἀξιώθηκαν νά πάρουν τό Ἀγγελικό Σχήμα, καί δεκαπέντε λαϊκοί (ἄνδρες καί γυναῖκες). Ὁ καθένας ἔζησε σέ διαφορετική ἐποχή, σέ διαφορετικό τόπο καί σέ ιδιαίτερες συνθήκες. Ἀκολούθησε ξεχωριστό δρόμο, ἀλλά ἔχουν ὅλοι τους ἕναν κοινό σκοπό τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί τήν ἔνωσή τους μέ τόν Θεό. Θαυμάζει κανεῖς τήν ὑπομονή τους, τήν αὐταπάρηση καί τή δύναμη πού εἶχαν προσευχόμενοι.

Στό λιόγευμα τῆς Ἀνατολῆς

Ἕνα συναξάρι γιά τόν Γέροντα Παῖσιο, τοῦ π.Γεωργίου Μάνου

Ὅλα ἀρχίζουν μέ μία βάπτιση κάπου στήν Ἀνατολή τόν Αὐγουστο τοῦ 1924. Ὁ μικρός Ἀρσένιος Ἐζνεπίδης βαπτίζεται στά Φάρασα τῆς Καππαδοκίας λίγο πρίν τόν ξεριζωμό. Ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης ἀπαιτοῦσε τήν ὑποχρεωτική ἀνταλλαγή τῶν κατοίκων τῆς Καππαδοκίας καί τή μετοικεσία τους στή μητροπολιτική Ἑλλάδα. Στό λιόγευμα τῆς ἀνατολῆς, Γιουνάνηδες, θαμπωμένοι ἀπό τό βαθύ πορφυρό χρώμα τοῦ οὐρανοῦ, ἔπαιρναν τόν δρόμο τῆς προσφυγιάς, ἐνώ ἄλλοι σύνοικοί τους μέχρι τότε στό καππαδοκικό ὑψίπεδο, στέκονταν καί χάζευαν τό θέαμα. Ὁ μικρός Ἀρσένιος ἀκολουθεῖ τήν οἰκογένειά του ἀπό τά Φάρασα ὡς τήν Κόνιτσα ζώντας ἀπό βρέφος τό δράμα τοῦ ξεριζωμοῦ, ἔχοντας ὅμως γιά πάντα μαζί του ὡς πολύτιμο φυλαχτό τήν εὐλογία τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα, τοῦ παπα-Ἀρσενίου Χατζηφεφεντή, καθῶς καί τίς διηγήσεις τῶν δικῶν του γιά ἐκεῖνον καί τήν πατρίδα. Αὐτές ἀκριβῶς τίς μαρτυρίες – πρίν παραδοθοῦν γιά πάντα στή λήθη – προσπαθεῖ τό παρόν βιβλίο νά διασώσει, ξεδιπλώνοντας παράλληλα μέρος τῆς θαυμαστής βιοτῆς τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκη.

Σειρά γεροντικῶν βιβλίων γιά τούς Γέροντες Πορφύριο καί Παῖσιο

Οἱ ἀπόψεις τῶν σύγχρονων Γερόντων Πορφυρίου καί Παΐσιου περί τῆς ἀρμονικῆς οἰκογένειας, τῶν σημείων τῶν καιρῶν, τῆς κάρτας τοῦ πολίτη, τοῦ σφραγίσματος-χαράγματος τοῦ ἀντιχρίστου, τῶν θαυμάτων καί θεραπειῶν, τῆς δύναμης τῆς ἐξομολογήσεως, τῆς εὐθύνης τῶν γονέων γιά τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, τῆς ἀντιμετώπισης τοῦ θανάτου, τῆς ἀντιμετώπισης τῶν δοκιμασιῶν καί ἀσθενειῶν.

